

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra českého jazyka a literatury

Bakalářská práce

Veronika Doležalová

Interpretace díla Michaela Cunninghama Hodiny

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně a použila jsem pouze uvedenou literaturu a informační zdroje.

V Olomouci dne 6. dubna 2015

.....
Veronika Doležalová

Poděkování

Děkuji panu Mgr. Jaroslavu Valovi, Ph.D. za odborné vedení bakalářské práce, poskytování cenných rad a ochotu při vedení této práce.

V Olomouci dne 6. dubna 2015

Obsah

ÚVOD	6
1 MICHAEL CUNNINGHAM.....	7
1.1 Dílo	7
2 HODINY	10
3 VNITŘNÍ STAVBA DÍLA.....	13
3.1 Čas	13
3.2 Prostor.....	14
3.3 Titul	15
3.4 Postavy.....	15
3.5 Kompozice.....	16
3.6 Jazyk	18
4 INTERPRETACE DÍLA	19
4.1 Paní Dallowayová.....	19
4.1.1 Den Clarissy Vaughanové	19
4.1.2 Psychické rozpoložení a myšlenky hrdinky	20
4.1.3 Další postavy	21
4.1.4 Charakteristika hrdinky	23
4.2 Paní Woolfová	24
4.2.1 Den Virginie Woolfové	24
4.2.2 Psychické rozpoložení a myšlenky hrdinky	24
4.2.3 Další postavy	26
4.2.4 Charakteristika hrdinky	27
4.3 Paní Brownová	28
4.3.1 Den Laury Brownové	28
4.3.2 Psychické rozpoložení a myšlenky hrdinky	28
4.3.3 Další postavy	30
4.3.4 Charakteristika hrdinky	32
4.4 Vzájemná dějová propojenost příběhů	33
4.5 Společné znaky	34
4.5.1 Červnový den	34
4.5.2 Květiny	34

4.5.3	Návštěvy.....	34
4.5.4	Prostředí kuchyně.....	35
4.5.5	Cesta.....	35
4.6	Motivy.....	36
4.6.1	Motiv štěstí.....	36
4.6.2	Motiv života a smrti.....	36
4.6.3	Motiv času.....	37
4.6.4	Motiv lásky.....	38
4.6.5	Motiv samoty.....	39
4.7	Symbolika.....	40
4.7.1	Symbol polibku.....	40
4.7.2	Symbol růží.....	40
4.7.3	Symbol dortu.....	41
4.7.4	Symbol mrtvého ptáčka.....	41
4.8	Zhodnocení díla.....	42
5	SROVNÁNÍ DÍLA V. WOOLFOVÉ A M. CUNNINGHAMA.....	44
5.1	Virginia Woolfová - životopis.....	44
5.2	Virginia Woolfová - tvorba.....	46
5.3	Paní Dallowayová.....	46
5.4	Propojenost díla V. Woolfové a M. Cunninghama.....	47
5.4.1	Podrobnější srovnání.....	48
5.4.2	Shrnutí.....	51
6	FILMOVÁ ADAPTACE HODIN.....	53
	ZÁVĚR.....	55
	ZDROJE.....	57
	Primární zdroje.....	57
	Sekundární zdroje.....	57
	ANOTACE.....	60

ÚVOD

V této bakalářské práci se zabýváme rozбором a interpretací psychologického románu *Hodiny* současného amerického spisovatele Michaela Cunninghama. Cunninghamův čtvrtý román vzbudil velký ohlas. Spisovatelovi příznivci tuto knihu považují za vrchol jeho dosavadní tvorby. Dílo ovšem sklidilo i negativní kritiku, neboť někteří recenzenti označili *Hodiny* za pouhý přepis románu *Paní Dallowayová* anglické spisovatelky Virginie Woolfové. Právě tato skutečnost se stala hlavním impulzem k sepsání bakalářské práce, v níž se kromě rozboru románu *Hodiny* pokusíme také o srovnání obou zmíněných děl.

Cílem bakalářské práce je rozbor, interpretace a zhodnocení románu *Hodiny*. Dále pak komparace románů *Hodiny* a *Paní Dallowayová* s následným zhodnocením, zda dílo pouze těží z odkazu slavné spisovatelky, nebo představuje originální a hodnotné literární dílo.

V první kapitole se seznámíme se spisovatelem Michaellem Cunninghamelem a jeho dosavadní literární tvorbou. V kapitole druhé si přiblížíme základní údaje o vydání románu *Hodiny*, jeho oceněních, recenzích a filmové adaptaci. Rovněž dílo podle jeho charakteristických rysů zařadíme do příslušného literárního směru. V následující kapitole se zaměříme na základní stavební prvky díla, jako jsou čas, prostor, titul, postavy, kompozice a jazyk díla.

V kapitole čtvrté se budeme věnovat interpretaci románu. Román se skládá ze tří samostatných, ale vzájemně propojených příběhů. Postupně se seznámíme s každým z nich a poté přejdeme k celkové interpretaci *Hodin*. V díle najdeme mnoho zajímavých společných rysů, znaků a motivů. Také se zaměříme na symboliku a celkové zhodnocení románu.

V následující kapitole se pokusíme o komparaci díla Michaela Cunninghama *Hodiny* a románu *Paní Dallowayová* od spisovatelky Virginie Woolfové. Předtím se ještě obeznámíme se základními životopisnými údaji a literární tvorbou této autorky a také se samotným románem *Paní Dallowayová*. Nakonec se zaměříme na společné znaky, motivy a paralely obou románů.

V kapitole šesté provedeme analýzu filmové podoby románu *Hodiny*, která rovněž získala prestižní ocenění, a následně srovnáme knižní i filmovou verzi.

V závěru práce shrneme základní informace o autorově tvorbě, především jeho nejúspěšnějším díle – románu *Hodiny*. Dále v závěru zhodnotíme provedené srovnání obou románů – *Hodin* a *Paní Dallowayové*.

1 MICHAEL CUNNINGHAM

Americký spisovatel Michael Cunningham se narodil 6. listopadu 1952 v Cincinnati v Ohiu. Dětství a dospívání strávil v Kalifornii – v Pasadeně a Los Angeles. Na kalifornské univerzitě Stanford University získal bakalářský titul v oboru anglická literatura, na University of Iowa ve stejnojmenném státě pak magisterský titul krásných umění (M.F.A). Zde Cunningham absolvoval kurzy tvůrčího psaní a rozhodl se pro spisovatelskou profesi. Jeho první práce otiskly například časopisy *Redbook*, *The Paris Review*, *The New Yorker* a *Vogue*. V roce 1984 vyšel první Cunninghamův román *Zlaté státy* (*Golden States*). Většího úspěchu však autor dosáhl až po vydání dalších dvou děl. Než k tomu ale došlo, „*neúspěšný spisovatel několik let hodně cestoval – povětšinou pracoval jako číšník, často se zamilovával a vyrážel prostě tam, kam ho srdce táhlo: do Nebrasky s jistou ženou, do Řecka s jistým mužem...*“ (Ulmanová, 2005). Zvrat nastal roku 1988, když Cunningham zaslal do redakce magazínu *The New Yorker* jednu kapitolu, nazvanou *Bílý anděl* (*White Angel*), z nedopsaného románu, který se po úspěšném přijetí ukázky dočkal za dva roky svého vydání pod názvem *Domov na konci světa*. Po úspěchu s románem *Hodiny* spisovatel přesídlil do Provincetownu, kde odpočíval a rozmýšlel nad svým příštím působením a záhy podle zdejšího prostředí sepsal literární cestopis (Michael Cunningham, 2006-2015; Ulmanová, 2002; Ulmanová, 2005).

Spisovatel se v poslední době věnuje vedení kurzů tvůrčího psaní a přednáší na prestižní Yaleově univerzitě ve státě Connecticut. Se svým partnerem Kenem Corbettem, významným psychoanalytikem, žije v New Yorku (Reflex, 2010).

Michael Cunningham již dvakrát navštívil Prahu, a to při příležitosti konání pražského Festivalu spisovatelů. V roce 2010 spisovatel v Praze představil svůj nový román *Za soumraku* (lidovky.cz, 2010).

1.1 Dílo

Michael Cunningham debutoval v roce 1984 románem *Zlaté státy* (*Golden States*). Dílo ovšem nijak výrazněji nevyniklo. Úspěchu a příznivých recenzí Cunningham dosáhl až vydáním svého druhého románu *Domov na konci světa* (1990, *A Home at the End of the World*, česky 2005). Příběh pojednává o neobvyklém milostném trojúhelníku mezi homosexuálním mužem Jonathanem, bisexuálem Bobbym a heterosexuální ženou Clare. Tato

nevšední „rodina“ zatouží po dítěti, s nímž však nakonec jeho matka Clare utíká pryč. Dílo se roku 2004 dočkalo filmového zpracování.

Třetí autorův román *Maso a krev* (1995, *Flesh and Blood*, česky 2014) recenzenti spíše kritizovali: „Autor snad ani neumí psát,“ prohlásila recenzentka z amerického magazínu *The New York Times* (Ulmanová, 2005). Hlavní hrdina Constantine od útlého věku touží po úspěchu a velké rodině, ale nakonec jej všechny dospívající děti opouští kvůli jeho despotismu a vulgaritě. V díle můžeme nalézt několik předobrazů následujícího Cunninghamova románu *Hodiny* (bezradná matka, která netuší, co si počít s vlastními dětmi ani s vlastním životem; podivínka trpící AIDS).

Největšího úspěchu jak u čtenářů, tak u kritiky, dosáhl Michael Cunningham románem *Hodiny* (1998, *The Hours*, česky 2002). Spisovatel za toto dílo získal významná ocenění a stala se z něj celosvětově známá osobnost.

V roce 2002 vznikla knížka cestopisů z dočasného Cunninghamova působiště Provincetownu *Konec země – procházka Provincetownem* (*Land's End. A Walk in Provincetown*); (Ulmanová, 2005; Musilová, 2014).

Ve *Vzorových dnech* (2005, *Speciman days*) spisovatel vzdává hold slavnému literátovi – Waltu Whitmanovi. Román čtenáře zavádí do tří různých časových období, přičemž část z 19. století představuje duchařský příběh, detektivka se odehrává v současnosti a třetí příběh, tentokrát sci-fi, jehož hlavní hrdina vypadá jako ještěr, spadá do daleké budoucnosti. Hlavním tématem románu je láska a její různé podoby (Olehla, 2005).

Pro svůj šestý román *Za soumraku* (2010, *By Nightfall*, česky 2011) spisovatel našel inspiraci v díle *Smrt v Benátkách* od Thomase Manna. Příběh pojednává o newyorském manželském páru středního věku Peterovi a Rebecce. Peter pracuje jako galerista a při jedné ze svých cest za uměním ho doprovází manželčin mladý a krásný bratr Mizzy. Mezi muži vznikne pouto, Mizzy vyzná Peterovi lásku. Nakonec však Peter zůstává s Rebeccou a Mizzy odjíždí do San Franciska, kde se zamiluje do dívky a začíná nový život (Olehla, 2010).

V červnu 2014 vydalo Cunninghamovo kmenové nakladatelství Farrar, Straus and Giroux zatím poslední autorův román *Sněhová královna* (*The Snow Queen*, česky kniha vyjde v červnu 2015). Samotný titul díla odkazuje na další Cunninghamovu variaci na již existující dílo, tentokrát se jedná o pohádku slavného dánského autora Hanse Christiana Andersena. Padající sníh vytváří atmosféru současného New Yorku a příběhu o čtyřicátníkovi, nepřiliš úspěšném muzikantovi, Tylerovi Meeksovi, o jeho nemocné snoubence Beth a nešťastném bratrovi Barettovi. Román se opět obrací k tradičním hodnotám, jako jsou láska, štěstí, spokojenost a úspěch (Soukup, 2014).

Jak vyplývá již z popisu jednotlivých románů, mezi typické znaky Cunninghamových děl patří střídání postav v různých příbězích a časových rovinách, přičemž hrdinové z jednotlivých příběhů jsou navzájem určitým způsobem propojení a „vše souvisí se vším“. Mezi základní témata románů patří láska, sexuální identita a homosexuální orientace. Sám spisovatel je homosexuálně orientován, a tak se v jeho tvorbě promítají vlastní zkušenosti a představy. V Cunninghamových dílech nacházíme jedince, kteří se ocitají na křižovatkách svých životů, rozhodují se, kam dál směřovat, musí se vyrovnat s nároky, které na ně klade jejich okolí, a následně s rozpory, jež vznikají tím, že jedinci mají své vlastní touhy a potřeby (Michael Cunningham, 2006-2015).

Spisovatel do svých děl také komponuje osudy známých spisovatelů – Virginie Woolfové v *Hodinách*, básníka Walta Whitmana ve *Vzorových dnech*, jako inspirace pro román *Za soumraku* autorovi posloužila Mannova *Smrt v Benátkách*, padající sníh a motiv lásky ve *Sněhové královně* čerpá atmosféru z pohádky H. A. Andersena. Sám spisovatel o inspiraci pro svá díla v rozhovoru pro časopis *Reflex* podotkl: „Každý spisovatel čerpá z vlastní zkušenosti. Čeká se, že budeme psát o svých rodinách a blízkých. Mně je blízká literatura, píšu tedy o ní“ a k odkazům na slavné autory prohlásil: „Citacemi a aluzemi na životy literátů jim chci, a určitě nejen já, prokázat poctu. Nepřepisuju staré knihy, jen na ně tvořím variace, čerpám z nich, jako jazzmani těžší z klasických kousků“ (Reflex, 2010, s. 29).

2 HODINY

Román *Hodiny* (anglický titul *The Hours*) vyšel poprvé v listopadu 1998 v americkém nakladatelství Farrar, Straus and Giroux a ihned vzbudil velký ohlas, ale zároveň také kritiku. Přesto v následujícím roce získal Michael Cunningham za tuto prózu hned dvě významná ocenění – Pulitzerovu cenu¹ a PEN/Faulkner Award² – a dílo se stalo bestsellerem (Ulmanová, 2002).

V práci uvádíme několik zajímavých recenzí, publikovaných na webových stránkách michaelcunninghamwriter.com, spravovaných nakladatelstvím Farrar, Straus and Giroux:

Jameson Currier, *The Washington Post Book World*:

„[Cunningham] has deftly created something original, a trio of richly interwoven tales that alternate with one another chapter by chapter, each of them entering the thoughts of a character as she moves through the small details of a day... Cunningham's emulation of such a revered writer as Woolf is courageous, and this is his most mature and masterful work.“
(*„Cunningham obratně stvořil něco originálního; trojici silně propletených příběhů, které se střídají kapitola za kapitolou, každý z nich vstupuje do myšlenek hrdinky prožívající všechny nepatrné detaily dne... Cunninghamovo následování tolik uctívané spisovatelky Woolfové je odvážné; a toto je jeho nejvyzrálejší, mistrovské dílo.“*)

Salon:

„Cunningham's writing has a luminous quality. Pulling off this clever literary accomplishment shows us that the talented Michael Cunningham isn't at all afraid of Virginia Woolf.“
(*„Cunninghamovo psaní dosahuje oslnivé kvality. Tímto vydařeným literárním úspěchem nám talentovaný M. Cunningham ukázal, že se Virginie Woolfové vůbec nebojí.“*)

¹ Pulitzerovu cenu, jejímž zakladatelem se stal Joseph Pulitzer, udílí od roku 1917 stejnojmenná organizace sídlící na newyorské Columbia University. Dalšími slavnými nositeli této ceny jsou například Sinclair Lewis, John Steinbeck, Ernest Hemingway nebo William Styron (Cunningham, 2002).

² Jedná se o Faulknerovu cenu amerického PEN – klubu, kterou od roku 1980 řídí knihovna The Folger Shakespeare Library v americkém Washingtonu (Cunningham, 2002).

Vanity Fair:

„*Inspired... Michael Cunningham dazzles.*“
(„*Inspirující... Michael Cunningham oslnil.*“)

Vogue:

„*What, he essentially asks in The Hours, is it like to grow up and be older, to succeed and fail, to have friends and lovers and children and parents who delight and disappoint, provide joy and sorrow? Aficionados will undoubtedly relish the countless parallels between a day in the life of Clarissa Dalloway and a day in the life of Clarissa Vaughan.*“
(„*V hodinách pokládá zásadní otázku, jaké to je, vyrůstat a stárnout, uspět a selhat, mít přátele, lásky, děti a rodiče, kteří tě potěší, zklamou, poskytnou ti radost i zármutek? Nadšenci si budou nepochybně vychutnávat nesčetné paralely mezi dnem Clarissy Dallowayové a dnem Clarissy Vaughanové.*“)

Patricie Cohen, *The New York Times:*

„*The imitation of Virginia Woolf's writing was presumptuous. The obsession with her suicide irritating. The absence of her politics vexing.*“
(„*Imitace díla Virginie Woolfové byla příliš troufalá. Posedlost její sebevraždou otravná. Absence jejích politických názorů rozčiluje.*“)

Roku 2002 vydalo román v České republice nakladatelství Odeon v překladu Miroslava Jindry, který kromě *Hodin* přeložil i další Cunninghamovo dílo *Domov na konci světa*. Miroslav Jindra konstatoval: „*Překlad obou zmíněných Cunninghamových děl patří k největším a nejprínosnějším tvůrčím zážitkům, jaké mi překladatelská práce přinesla, a naskytne-li se mi příležitost se s tímto autorem osobně setkat, velmi si toho budu vážit*“ (Jindra, 2008). Jindra získal v roce 2004 výroční cenu nakladatelství Mladá fronta a v roce 2009 Státní cenu za překladatelské dílo – obě ceny za překlady děl Leonarda Cohena (Obec překladatelů, 2015).

Román *Hodiny* se v roce 2002 dočkal velmi úspěšného filmového zpracování, díky kterému se kniha posunula v žebříčku nejčtenějších knih na nejvyšší místa. Filmové podobě díla se budeme v bakalářské práci podrobněji věnovat v samostatné kapitole.

Hodiny představují typické postmoderní dílo. Postmodernismus označuje „*zatím poslední období ve vývoji společnosti a umění*“ (Lederbuchová, 2002, s. 246) a v literatuře jej

můžeme zpozorovat od 70. let 20. století. Oproti modernismu, který se vyznačuje optimismem z vývoje společnosti i jedince samotného, hledí postmodernismus na moderní civilizaci pesimisticky a se skepsí, „*neboť postmoderní člověk už nežije v původním, ale v interpretovaném světě, v jeho civilizovaném a medializovaném obraze, a z civilizace nelze vystoupit*“ (Lederbuchová, 2002, s. 247). Na první pohled bychom román *Hodiny* označili za pochmurný a pesimistický, neboť se jeho hrdinové nachází v nelehkých životních situacích, zabývají se otázkou své existence a mnohdy si za jediné přijatelné řešení zvolí smrt.

Postmoderní literatura se vyznačuje stíráním hranic, a to jak v zobrazování krásy a ošklivosti nebo postav kladných a záporných, tak v užívání spisovných i nespisovných vrstev jazyka nebo v prolínání všech funkčních stylů. Postmoderní autoři často inklinují k experimentům, jazykovým hrám či kompozici palimpsestu, v níž přetváří původní texty (Lederbuchová, 2002). Ačkoliv se v případě *Hodin* nejedná přímo o palimpsest, autor se pokusil o jistou reinterpetaci jednoho z děl slavné anglické spisovatelky Virginie Woolfové. V souvislosti s tímto dílem tak můžeme hovořit o tzv. intertextualitě, neboli „*zjevné nebo skryté významové vazbě uměleckého textu k druhému*“ (Lederbuchová, 2002, s. 125). Hlavními prvky intertextuality užitými v *Hodinách* jsou citace z díla *Paní Dallowayová* od Virginie Woolfové a parafráze příběhu z tohoto románu. Mezi základní kompoziční postupy postmoderní literatury patří kompozice proudu vědomí a tříště. V *Hodinách* se setkáváme s metodou proudu vědomí (Lederbuchová, 2002; Peterka, 2006).

3 VNITŘNÍ STAVBA DÍLA

V této kapitole se zaměříme na základní kategorie vnitřní stavby románu, mezi něž patří čas, prostor, titul, postavy, kompozice a jazyk díla.

3.1 Čas

Čas a prostor jsou podle Eduarda Petru „základní kategorie, v nichž si člověk uvědomuje svou existenci i svět kolem sebe, a proto mají také základní význam v uměleckém reflektování skutečnosti“ (Petru, 2000, s. 95). Proto se těmito kategoriím budeme v bakalářské práci podrobně věnovat.

Obecně rozlišujeme čas *objektivní* (na nás nezávislý) a čas *subjektivní* (individuální). V souvislosti s uměleckým dílem hovoříme o čase *uměleckém*. Proces tvorby díla i jeho percepce vnímáme pomocí času objektivního. Naopak umělecký čas je úzce spjat s časem psychologickým. Tento čas je zcela v rukou autora díla. Záleží na něm, jak s časem pracuje – zda autor střídá minulost s přítomností či budoucností, zda čas zrychluje nebo zpomaluje, případně zastavuje. Také nesmíme opomenout autorův postoj k dílu, tedy jeho přímou účast nebo neúčast v ději. Pokud je autor přímým účastníkem děje, čas v díle vykresluje realisticky, jako by jej skutečně prožíval. V případě, že autor není účastníkem děje, zobrazuje čas takovým způsobem, aby ho čtenář vnímal jako svůj prožitek. Právě pomocí uměleckého času dokáže literární dílo vyvolat u recipienta „iluzi psychologického prožívání času děje, v němž se jako v reálném psychologickém čase do okamžiku promítá minulost, současnost a budoucnost“ (Petru, 2000, s. 98). Pouze umělecké dílo disponuje schopností prezentovat realitu jako střet přítomnosti, minulosti i budoucnosti (Petru, 2000).

Čas hraje v románu Michaela Cunninghama zásadní roli. Časová jednotka představuje samotný titul díla – *Hodiny*. Čas je také jedním z hlavních motivů románu, čemuž se budeme podrobně věnovat v interpretaci díla.

Jednotlivé příběhy v románu se odehrávají v různých dobách, každý však probíhá v červnovém dni. Příběhy jsou dějově a významově propojené, autor „cestuje“ časem a hned na začátku příběhů můžeme sledovat jejich vzájemnou paralelu. Jedna z hlavních hrdinek odchází v blíže nespecifikovaný červnový den na konci 20. století koupit květiny na slavnostní večírek, který tentýž den pořádá. V roce 1923 začíná další z hrdinek pracovat na svém románu *Paní Dallowayová* o ženě, která se na počátku příběhu vydává koupit

květiny. Zhruba o dalších třicet let později, v roce 1949, začíná třetí hlavní hrdinka románu svůj den četbou díla *Paní Dallowayová*. Prolog románu autor datuje do roku 1941.

S některými postavami se v románu setkáváme v různých časových obdobích, tudíž sledujeme jejich osobní vývoj, jejich stárnutí či dokonce smrt. Čas získává v románu dominantní význam, který mu autor přisuzuje již tím, že celý děj probíhá v jednom jediném dni. Čas v tomto díle autor zpomaluje, v některých případech dokonce i zastavuje. Jeden okamžik hrdinčina dne sledujeme i na několika stránkách románu.

Podle Všetického můžeme v souvislosti s tímto románem hovořit o čase *chronologickém*, protože autor zachovává v jednotlivých příbězích časovou posloupnost. Moderní próza se však vyznačuje střídáním více časových rovin, vzhledem k různým časovým obdobím příběhů a častému vracení se do minulosti formou vzpomínání hlavních hrdinek, můžeme v souvislosti s románem *Hodiny* hovořit také o čase *retrospektivním* (Všetická, 1992).

3.2 Prostor

Prostor může být v literárním díle vymezen na jediný úsek, nebo se prostory mohou měnit v závislosti na střídání dějových linií, jako je tomu právě v *Hodinách* (Petruš, 2000).

Děj románu se odehrává v *reálném* prostředí – New York, Los Angeles a předměstí Londýna Richmond (Lederbuchová, 2002). Někteří hrdinové se ve svém prostředí cítí příjemně: „*Clarissu ani nenapadne si zdůvodňovat, proč se jí ty domy, ten kostel, ten pán a ten pes prostě líbí. Je to dětinské – uvědomuje si to*“ (Cunningham, 2002, s. 13). Ovšem na jednu z hrdinek působí její domov stísněně a depresivně, a tak ho musí alespoň na pár hodin opustit. Další hrdinka „*vyhladověle prahne po Londýnu. Richmond je jí protivný*“ (Cunningham, 2002, s. 69).

Na základě členění Františka Všetického (1992) bychom mohli prostor v románu charakterizovat jako *kontrastní*, v díle představován kontrastem velkoměsta a klidného předměstí (New York versus předměstí Richmond). Dále jako prostor *konvergentní*, „*který se během vyvíjejícího se děje postupně sbíhá, zužuje*“ (Všetická, 1992, s. 34). Děj románu se sbíhá do „*koncového bodu*“ (Všetická, 1992, s. 34), v němž jsou někteří z hlavních hrdinů mrtví a ti „*živí*“ se společně setkávají na jednom místě.

3.3 Titul

Titul je „*první informace, kterou autor vnímateli díla podává*“ (Petrů, 2000, s. 99). Právě titul poskytuje čtenáři základní informace o díle, čtenáře tak může zaujmout, případně odradit. Jak jsme již v bakalářské práci zmínili, samotný titul románu představuje jeden ze základních motivů díla. Z toho vyplývá, že titul románu *Hodiny* můžeme charakterizovat jako titul *motivický*. Zároveň můžeme titul označit za *temporální*, jelikož zde hraje významnou roli právě časová jednotka (Všetička, 1992.)

Podle gramatických vlastností označíme titul jako *jednoslovný*. V rámci dělení titulů na informující a hodnotící můžeme román *Hodiny* přiřadit k titulům *informujícím*, protože nám podává základní informaci o tématu díla (Petrů, 2000).

3.4 Postavy

V románu se kromě tří hlavních hrdinek vyskytuje velké množství dalších postav, které jsou spjaty vzájemnými rodinnými a přátelskými svazky. Pro lepší orientaci v následující interpretaci díla zde nastíníme základní přehled všech postav z jednotlivých příběhů a jejich vzájemné vztahy.

Příběh Clarissy Vaughanové:

- Přezdívka Paní Dallowayová (takto C. Vaughanovou přejmenoval její přítel Richard Brown)
- Richard Brown (nemocný básník) – přítel C. Vaughanové
- Sally – partnerka C. Vaughanové
- Julie – dcera C. Vaughanové
- Louis – přítel C. Vaughanové

Příběh Virginie Woolfové:

- Leonard Woolf – manžel V. Woolfové
- Vanessa Bellová – sestra V. Woolfové
- Nelly Boxallová – služebná v domě Woolfových

Příběh Laury Brownové:

- Richie (Richard) Brown – syn L. Brownové (tatáž osoba z příběhu C. Vaughanové)
- Dan Brown – manžel L. Brownové
- Kitty – přítelkyně L. Brownové

Většinu postav z románu můžeme označit za *fiktivní*, jelikož jsou pouhými výmysly autora. V díle se však setkáváme také s postavami *reálnými*, které představují spisovatelka Virginia Woolfová a její příbuzní (Všetička, 1992).

Podle klasifikace Všetičky se v románu objevuje postava *osudová*, „*jež zásadním způsobem ovlivní nějakou jinou postavu, na dlouhou dobu určí její osud*“ (Všetička, 1992, s. 26). V tomto případě se onou postavou stává básník Richard Brown, který hluboce zasáhl do života hlavní hrdinky Clarissy Vaughanové. Dále se v románu setkáváme s postavou *klíčovou*, která vznikla na základě inspirace skutečnou postavou. V tomto případě autor nezměnil ani jméno hrdinky. V díle se postava jmenuje stejně jako ve skutečnosti – Virginia Woolfová (Všetička, 2002).

3.5 Kompozice

Román *Hodiny* se skládá ze tří příběhů, které jsou rozděleny do několika kratších kapitol. Kapitoly z jednotlivých příběhů nesou stejný název, v románu se tedy setkáváme se třemi – Paní Dallowayová, Paní Woolfová a Paní Brownová. Kapitoly jsou *otevřené* a v rámci jednotlivých příběhů na sebe bezprostředně navazují (Všetička, 1992).

Příběhy/kapitoly se pravidelně střídají a vyznačují se mnohými spojitostmi v ději, znacích, motivech, symbolech a vzájemnými vztahy postav. Na základě těchto znaků můžeme kompoziční princip románu označit jako *paralelní* (Všetička, 1992). Jako příklad nám poslouží hned počáteční řádky jednotlivých příběhů:

Paní Dallowayová: „*Ještě musí koupit květiny. Clarissa předstírá naštvanost (přestože právě takové pochůzky přímo miluje), nechá Sally, aby uklidila koupelnu, a vyběhne ven*“ (Cunningham, 2002, s. 11). Hrdinka se vydává na nákup květin.

Paní Woolfová: „*Paní Dallowayová cosi řekla (co vlastně?) a šla pro ty květiny sama. [...] Virginia se probudí. Jistě, tohle by mohl být další začátek – Clarissa se jednoho červnového dne vydává koupit květiny*“ (Cunningham, 2002, s. 27). Hrdinka spisovatelka přemýšlí o začátku svého nového díla.

Paní Brownová: „*Paní Dallowayová prohlásila, že květiny koupí sama. Protože Lucy toho měla na starosti už takhle ažaž [...] Položí si rozevřenou knihu na prsa*“ (Cunningham, 2002, s. 33). Hrdinka začíná číst román *Paní Dallowayová* od Virginie Woolfové.

Nejenom v souvislosti s prostorem v literárním díle, ale také v rovině kompoziční můžeme hovořit o *konvergentním* principu, jenž se vyznačuje sbíháním děje do jednoho

konečného bodu, který je na konci románu prezentován setkáním hrdinů na jednom místě, ale také smrtí některých postav (Všetička, 1992).

Příběh je vyprávěn er-formou v gramatickém přítomném čase a tvoří ho četné dialogy a vnitřní monology postav. Tyto znaky vykazují z hlediska způsobu vyprávění tzv. *pásma postav*. V moderní a postmoderní próze se většinou vyskytuje tzv. *vypravěč personální (reflektor)*, který „sleduje události z pásma postav očima jedné z nich“ (Lederbuchová, 2002, s. 346). Chybí mu tedy vševědoucnost a disponuje pouze těmi informacemi o postavě, které o sobě sama prozradí (Lederbuchová, 2002).

Základní kompoziční postup románu charakterizujeme jako *chronologický*, vyznačující se událostmi uspořádanými podle časové posloupnosti – hrdinky prožívají svůj červnový den od rána do večera, od svého probuzení do posledních minut, než půjdou spát. V románu se však vyskytuje také postup *retrospektivní*, prezentován častými vzpomínkami na minulost hlavních hrdinek (Lederbuchová, 2002).

Dále se v románu objevuje tzv. *kompozice proudu vědomí*, charakteristická vnitřními monology postav a zachycováním psychologických jevů a emocionálních pohnutek hrdinů. Jak nám již samotný termín napovídá, autor se snaží podat jakýsi obraz vědomí svých postav (Lederbuchová, 2002; Scholl, 2006). V této kompozici chybí objektivní charakteristika postav, hlavní hrdiny poznáváme pouze na základě jejich myšlenek: „*Clarissa Vaughanová, docela obyčejná ženská (proč by si to měla zapírat, ve svém věku?), musí teď koupit květiny a potom uspořádat slavnostní party*“ (Cunningham, 2002, s. 11-12) nebo prostřednictvím vědomí dalších postav v románu: „*Tady ji máme, pomyslí si Willie Bass, který ji právě v těchto místech občas po ránu potkává. Kdysi zřejmě moc pěkná ženská, starý hippík – vlasy má pořád ještě dlouhé, i když vzdorovitě šedivé, a vyšla si jen v džínách a pánské bavlněné košili, na nohou nějaké etnické sandály*“ (Cunningham, 2002, s. 14).

Kompozice proudu vědomí se vyznačuje již zmíněnou chronologií i retrospektivou (Lederbuchová, 2002, Scholl, 2006): „*Toho dne, po té hádce (nebo možná už před ní), si Clarissa koupila balíček vonných tyčinek a v sekáči kovově šedivé sáčko, s kostěnými knoflíky ve tvaru růže. Richard pak zanedlouho odcestoval s Louisem do Evropy. Co se s tím kabátkem stalo? Přemýšlí teď Clarissa*“ (Cunningham, 2002, s. 45).

Naším hrdinkám zcela otevřeně „vidíme do hlavy“, sledujeme všechno, co je napadá, i ty nejprostší nebo sebehloupější myšlenky. Proto jsme svědky i těch nejnepatrnějších detailů života hrdinek. Jako příklad uvádíme situaci, v níž hrdinka peče dort v kuchyni a „*utře ruce do utěrky (jsou na ní červení kohoutci) a jde otevřít*“ (Cunningham, 2002, s. 84).

Román obsahuje úvodní prolog, který předbílá v ději a popisuje sebevraždu jedné z hrdinek. Tento prvek nazýváme *opožděnou anticipací*. Anticipace obecně je syžetový prvek, „*kteřý předjímá budoucí události*“ (Všetička, 1992, s. 46). V souvislosti s náznaky a posléze vykonáním sebevraždy jedné z hrdinek můžeme hovořit o *anticipaci přímé*, která odkazuje k budoucímu ději (Všetička, 1992).

3.6 Jazyk

Při analýze jazykové stránky románu *Hodiny* musíme vzít v potaz, že se jedná o překlad, nikoliv o originální dílo Michaela Cunninghama.

Co se týče lexikální roviny díla, *Hodiny* disponují bohatou slovní zásobou, uplatněnou zejména při četných obsáhlých popisech prostředí. V románu je užitá řada básnických přívlastků („*gobelínový obraz veřejné zahrady; žinylkový župánek; lososově zbarvenými kosočtverečně rozestavenými knoflíky; šterkové cestičky lemované krémovými růžemi; do třpytné beztlíže rozhoupané slané vody*“) a přirovnání („*s tou kyticí v náručí si připadá jako nevěsta; vzduchové bublinky, drobounké jako zrníčka písku; jemně ji kolébá, jako by byla nějakým mořským tvorem; pocit jako by stála v kulisách*“). V některých pasážích dochází až k nadměrnému užívání výrazu *jako by*. Dále se v díle objevují personifikace („*kosti odpočívaly; kovová poklička políbila okraj své pánve*“) a metafory („*přečte si v jejích roztěkaných očích; posadí na obvod dortu žlutá krémová poupátka*“).

Syntaktická rovina románu se vyznačuje poměrně dlouhými složitými souvětími, vsuvkami, závorkami a řečnickými otázkami: „*Představuje si Barbaru v chladném přítmi za dveřmi jejího květinářství – Clarissa si nemůže pomoci, ale má pocit, že tam Barbara žije jakoby v minulosti (možná to nějak souvisí s jejím existenčním trápením a s tou výstavou stuh na zadní stěně), kdežto ona sama kráčí do přítomnosti – svědčí o tom všechno kolem: ten čínský chlapec, co blízko ní přesviští na kole, číslo 281, provedené ve zlatě na tmavém skle, rozptýlené hejno holubů s nožičkami, které mají barvu mazací gumy (když chodila do čtvrté třídy, vletěl jim jeden otevřeným oknem do třídy, zdivočelý, děsivý), její Spring Street, a ona sama, s obrovskou kyticí růží*“ (Cunningham, 2002, s. 43). Daná ukázka demonstruje detailní popis prostředí, základní rys románu. V díle můžeme také nalézt například apoziopézi: „*[...] co potřebuješ vědět...*“ (Cunningham, 2002, s. 143); (Peterka, 2006).

4 INTERPRETACE DÍLA

Román se skládá ze tří pravidelně se střídajících příběhů, z nichž každý pojednává o jediném dni jedné ženy. Těmito hrdinkami jsou nakladatelka Clarissa Vaughanová (přezdívka Paní Dallowayová), spisovatelka Virginia Woolfová a žena v domácnosti Laura Brownová. Na první pohled by se mohlo zdát, že se jedná o tři náhodně zvolené ženy, jež nemají nic společného, dokonce ani nežijí ve stejné době. Ovšem ve skutečnosti se všechny tři příběhy prolínají a jsou spojeny mnohými společnými znaky a motivy. Zabývat se nejdříve rozborem celého románu bez znalosti jednotlivých souvislostí by bylo zmatečné a nepřehledné. Z tohoto důvodu se v bakalářské práci budeme nejprve věnovat samostatně každému z příběhů, podrobně se seznámíme s hrdinkami a jejich životy, a až poté přejdeme k celkové interpretaci románu.

V následujících kapitolách *Paní Dallowayová*, *Paní Woolfová* a *Paní Brownová* si nejprve pro lepší představu stručně objasníme průběh dne, který hrdinky prožívají. Pro interpretaci díla je však zásadní vnitřní svět hrdinek, jejich myšlení a prožívání. Těmto skutečnostem se budeme věnovat v dalších podkapitolách. Poté se budeme zabývat charakteristikou hrdinek i dalšími postavami z jejich příběhů, jelikož znalost vztahů těchto tří žen s ostatními osobami, které je obklopují, nám napomůže ještě lépe porozumět jednání a myšlení našich hrdinek.

4.1 Paní Dallowayová

První hrdinku románu představuje dvaapadesátiletá nakladatelka Clarissa Vaughanová. Kapitola nese název *Paní Dallowayová* z toho důvodu, že toto jméno je přezdívkou Clarissy Vaughanové a současně také proto, aby zřetelně vynikla souvislost mezi dílem M. Cunninghama a V. Woolfové.

4.1.1 Den Clarissy Vaughanové

Příběh Clarissy Vaughanové se odehrává v New Yorku na konci 20. století. Clarissa příjemné červnové ráno zasvětila nákupu květin na slavnostní večírek, který v tentýž den pořádá na počest svého přítele, těžce nemocného básníka a prozaika Richarda Browna, jenž získal významné literární ocenění. Clarissa si užívá atmosféru ranního New Yorku a při zpáteční cestě domů zkontroluje Richarda v jeho bytě. Během dne Clarissu překvapí nečekaná

návštěva přítele z mládí Louise. Dále Clarissu navštíví dcera Julie s kamarádkou. Po poledni se domů vrátí Clarissina partnerka Sally a obě ženy velmi pobaví, že koupily stejné květiny. Poté se Clarissa vydává za Richardem pomoci mu s přípravou na slavnost a stane se svědkem jeho sebevraždy. Slavnostní večírek se nakonec stává smutečným a schází se zde pouze čtyři osoby – Clarissa, Sally, Julie a Richardova matka Laura Brownová.

4.1.2 Psychické rozpoložení a myšlenky hrdinky

V této podkapitole se seznámíme s vnitřním rozpoložením naší hrdinky. Na první pohled působí Clarissa Vaughanová dojmem sebevědomé spokojené ženy, ale i tato hrdinka pod dokonalou sebejistou tvář ukrývá své tajné tužby a pocity. Clarissa se na počátku červnového dne cítí skvěle. Spokojeně kráčí newyorskými ulicemi a při této ranní pochůzce silně procituje atmosféru New Yorku. Naší hrdince připadá vše nádherné a okouzlující – domy, lidé, park, celý její život... Hrdinka si všímá všeho, i těch nejnepatrnějších detailů. „*Nemůže si pomoci, ale ten vyřazený televizor, opuštěně dřepící na okraji chodníku vedle osiřelého bíle lakovaného střevíčku, přímo miluje*“ (Cunningham, 2002, s. 14).

Cestou hrdinka přeskakuje ve svých myšlenkách od jednoho tématu k druhému. V jedné chvíli se zabývá tím, co v daném okamžiku působí na její smysly (například vyřazeným televizorem nebo zpívající starší paní v parku), poměrně dost času věnuje Clarissa přemýšlení o totožnosti filmové hvězdy, jež se na krátký moment mihla ulicí, ale již za chvíli jí na mysl přijdou vzpomínky z uplynulých let. Clarissa si vybavuje zážitky z dětství a poté útržky z mládí, které prožila ve vzájemném přátelském (i mileneckém) trojúhelníku mezi ní, Richardem a Louisem.

Po návštěvě Richarda se Clarissa vrátí domů i ke svým předchozím myšlenkám o životě. Clarissa přemýšlí o tom, proč filmová hvězda Oliver St. Ives nepozval na dnešní oběd kromě partnerky Sally i ji. To Clarissu přiměje uvědomit si, že svět „kráčí“ nezávisle na její osobě a bude i nadále pokračovat ve svém dění i bez její přítomnosti. Ona sama je pouhý článek v řetězci, bezvýznamný a konečný. Ovšem Clarissa se brání myšlenkám o své nicotnosti.

Naše hrdinka začne zpětně hodnotit svůj život. Vzpomíná na své mládí a na milenecký vztah s Richardem. Clarissa si položí otázku, zda něco přeci jen nepropásla, zda žije skutečně život podle svých představ. Hrdinka se ponoří do vzpomínek a náhle se jí před očima objeví obraz jezera, u jehož břehů se spolu s Richardem kdysi před třiceti lety procházeli a pak

políbili. Tato vzpomínka zcela „zACLoumá“ hrdinčiným nitrem. Ta obyčejnost, samozřejmost a půvabnost okamžiku, v němž ji s Richardem ani nenapadlo zabývat se svými pocity. Zkrátka byli šťastní a nepotřebovali o tom přemýšlet. Tento okamžik Clarissa nyní, o třicet let později, vyhodnotí jako zlomový příklad svého absolutního štěstí. Uvědomuje si, že takovou chvíli prožila pouze jednou a už se nikdy víc nebude opakovat.

Clarissu navštíví přítel z mládí Louis a dcera Julie. Nakonec se Clarissa setkává s partnerkou Sally, která jí donese žluté růže (stejně, jaké koupila Clarisa). Ženy jsou příhodou s kyticí pobaveny. Naše hrdinka si uvědomí, že „tohle“ je štěstí.

Bohužel plánovaný slavnostní večírek se nezdaří. Clarissa nalezne Richarda sedícího v otevřeném okně. Richard se dostal na konec svých sil, fyzických, ale hlavně psychických. Vyskočí z okna v pátém patře. Clarissa se sama diví, že nepláče. Nejde jí to. Místo smutku a prázdnoty hrdinka cítí rozpaky z toho, co se událo. V duchu si Clarissa přeríkává, co všechno by Richardovi chtěla povědět a jak by mu vyznala svou lásku.

4.1.3 Další postavy

Richard Brown

Homosexuál Richard Brown, přítel Clarissy, se vydal na spisovatelskou dráhu, k níž ho předurčila jeho citlivá povaha a zřejmě k ní přispěla i hluboká rána v podobě matčina odchodu od rodiny. Richard žije sám v bytě v New Yorku, v němž stvořil životní dílo o ženě svého života – o paní Dallowayové (tedy o své přítelkyni Clarisse Vaughanové) – a bojuje s těžkým stupněm své nemoci - AIDS. Fyzické projevy nemoci Richarda nesoužují tolik jako ty psychické. Richard trpí halucinacemi, choroba „rozkrádá“ jeho osobnost. Právě jedna taková chvíle, v níž nemoc tvrdě udeří na Richardovu psychiku, se mu stane osudnou.

Richarda Browna můžeme charakterizovat jako typického umělce, jenž se vymyká svými názory a způsobem uvažování zbytku společnosti. Právě jeho neotřelé myšlenky a zajímavé pohledy na svět a na život Clarissa tolik miluje a obdivuje. O Richardovi nám naše hrdinka prozradí, že *„teprve když ho znáte delší dobu, začne vám docházet, že jste pro něj v podstatě pouhá fiktivní, literární postava, kterou jen on sám obdaril téměř neomezeným tragickým i komickým potenciálem – ne proto, že někým takovým skutečně jste, ale protože on, Richard, potřebuje žít ve světě zalidněném mimořádnými a impozantními jedinci“* (Cunningham, 2002, s. 52).

Vztah Clarissy a Richarda

Díky průběhu červnového dne a s pomocí Clarissiných vzpomínek si můžeme vytvořit představu o velmi zajímavém vztahu těchto dvou osob. Osmnáctiletá Clarissa trávila prázdniny na chatě se svými přáteli – homosexuály Louisem a Richardem. Jejich prázdninové soužití se dá nazvat jako „milostný trojúhelník“, jelikož Richard střídal Louisovo lože s Clarissinou ložnicí. Clarissa brala vztah s Richardem nezávazně, neměla potřebu se na někoho upínat, a cítila se bezstarostná a šťastná. V Richardovi spíš hledala (a našla) věrného přítele, s nímž, jako s velkým umělcem, mohla debatovat a filozofovat o nejrůznějších tématech. Clarissa byla nakonec tou osobou, jež odmítla v mileneckém vztahu pokračovat.

Richard se stal nejbližším životním přítelem a společníkem naší hrdinky. Oba dva spojuje společná minulost a velmi osobní vztah. Richard Brown taktéž považuje Clarissu za svoji výjimečnou přítelkyni. Naše hrdinka je jeho paní Dallowayová, jeho osudová žena. Jeho silný vztah ke Clarisse můžeme zřejmě opět vysvětlit na základě jeho vztahů s vlastní matkou. Citlivý Richard potřeboval mít po svém boku ženu, která by mu byla oporou.

Sally

Clarissinu partnerku Sally máme znázorněnou jako křehkou, nervózní bytost, jež je na první pohled pravým opakem Clarissy.

Vztah Clarissy a Sally

Sally si v červnovém dni uvědomuje štěstí v existenci své partnerky. Touží přítelkyni vyznat lásku opravdověji, aby svým vyznáním skutečně vystihla, co pro ni Clarissa znamená. Clarissa je ve vztahu se Sally spokojená. Vzájemné soužití, jež trvá už osmnáct let, jí poskytuje jistotu a bezpečí. Hrdinka se zamýšlí nad tím, že překvapivě se Sally stále unikají jakýmkoliv hádkám. Jejich vztahu zřejmě chybí vášeň, jejíž absence v Clarisse evokuje pochybnosti o její osudové lásce.

Julie

Clarissina osmnáctiletá dcera Julie prožívá své dospívání s vyholenou hlavou, piercingem v nose a s kamarádkou Mary. Ovšem jeví se jako rozumná dívka, která již tuší, co od života očekávat.

Vztah Julie a Clarissy

Clarissa svou dceru miluje a snaží se být dokonalou matkou. K dceři občas pociťuje mírné rozpaky. Mrzí ji, že pro ni nemá otce, jelikož se nechala uměle oplodnit. V současnosti

nedokáže pochopit dceřino přátelství s Mary, ale zároveň si spokojeně uvědomuje, jak se Julie mění v dospělou samostatnou osobnost.

Louis W.

Louis, Clarissin přítel a Richardův bývalý milenec, nyní profesor herectví, se setkává s naší hrdinkou po pěti letech. Louis oplývá taktéž velmi citlivou povahou. Ihned po přivítání cítí smutek z toho, jak i Clarissa nakonec zestárla, a její přítomnost v něm opět vyvolá zklamání. Louis totiž považuje za zradu, že Richard ve svém životním díle psal o Clarisse, přitom oni dva, Louis a Richard, spolu prožili dvanáct krásných let života. Louis momentálně řeší, jak naložit se svým životem.

Vztah Louise a Clarissy

Clarissa má Louise velmi ráda. Jeho osoba ji spojuje s mládím, na něž tak ráda vzpomíná. Podle Louise nazvala svůj pocit očekávání jako „*louisovský pocit*“ (Cunningham, 2002, s. 100). Louis opětuje Clarissiny vřelé city, ovšem nyní cítí bolest a snad i trochu žárlivost kvůli tomu, jaké místo v životě Richarda zaujímá Clarissa, a ne on sám, jeho bývalá láska.

4.1.4 Charakteristika hrdinky

Clarissa Vaughanová je dvaapadesátiletá lesbička, jež žije s partnerkou Sally v krásném domě, má dospívající dceru, vážně nemocného přítele a užívá si svého postavení úspěšné knižní nakladatelky. Clarissa cítí uspokojení ze svého života, ačkoliv i na tuto hrdinku přijde během dne chvíle, v níž bilancuje a hledá správný směr.

My čtenáři jsme svědky přerodu této hrdinky. V první polovině dne máme co dočinění s paní Dallowayovou. Ženou sebejistou a spokojenou, jejímž „*osudem bylo okouzlovat a mít v životě úspěch*“ (Cunningham, 2002, s. 12), jak jí sám předurčil tvůrce nového jména přítel Richard, když bylo naší hrdince osmnáct let. Jeho „předpověď“ se více méně splnila. Clarissu v červnovém dni sledujeme v plné síle a příjemném rozpoložení. Ovšem tak jako se blíží nevyhnutelný konec Richardova života, blíží se i „zánik“ jeho paní Dallowayové. Předzvěstí těchto konců se stává Clarissino neobvyklé pochybování o svém životě, uvažování o smyslu své existence a o skutečném štěstí, jako by sama hrdinka tušila, co se stane. Clarissa vzpomíná na chvíle s Richardem a nemůže se zbavit myšlenky na to, jaký by byl její život, kdyby s ním zůstala ve vztahu. S Richardovou smrtí tedy nemizí pouze on sám, ale i ta část naší hrdinky spojená s ním. Clarissa už navždycky přestává být

paní Dallowayovou. Avšak tato „proměna“ neznamená negativní přerod naší hrdinky, naopak z ní vychází nový začátek. Clarissa stojí na počátku nového života. Richard a život spojený s ním je nenávratně pryč a záleží pouze na ní samotné, zda bude opět „úspěšnou a šťastnou Clarissou“, či nikoliv.

4.2 Paní Woolfová

Druhou hrdinkou románu se stala skutečná postava – spisovatelka Virginia Woolfová. Michael Cunningham v závěru knihy upozorňuje, že osoby v tomto příběhu jsou pouze fiktivními postavami, avšak s pomocí životopisů Virginie Woolfové a dalších pramenů, z nichž vycházel, se pokusil o co nejvěrnější realistický obraz života těchto osob.

4.2.1 Den Virginie Woolfové

Společně s Virginii Woolfovou prožíváme její červnový den v roce 1923 na klidném předměstí Londýna Richmond, kam na krátký čas s manželem přesídlili kvůli spisovatelčině psychické nemoci. Virginia se ihned po probuzení pustí do psaní. Začíná pracovat na svém novém díle *Paní Dallowayová*. Před obědem si vyjde na krátkou vycházku a odpoledne ji navštíví sestra Vanessa s dětmi. Virginia zatouží po ruchu Londýna a vydá se na nádraží s cílem podniknout odsud ještě před večerí malý výlet. Strachující se manžel Leonard se však vydá naši hrdinku hledat, a tak se Virginiin nápad neuskuteční.

4.2.2 Psychické rozpoložení a myšlenky hrdinky

Také u této hrdinky se budeme podrobněji zabývat jejím vnitřním světem a prožíváním. Virginia Woolfová bojuje se svou psychickou nemocí a s tvůrčí potřebou konečně stvořit své vrcholné dílo. Virginia se po ránu cítí velmi dobře. Tuší, že dnešní den bude z hlediska psaní úspěšný. Uvnitř sebe pociťuje obrovskou tvůrčí sílu, „*je to něco, co přesahuje sumu jejího intelektu a jejích citů, něco víc než souhrn všech jejích zkušeností*“ (Cunningham, 2002, s. 31). Po dvou hodinách psaní Virginia v činnosti ustane. Rozmýšlí se, zda by mělo cenu ještě pokračovat, ale nakonec usoudí, že zřejmě už svůj dnešní potenciál vyčerpala. Hrdinka však nese nelibě, když se musí při takovýchto výborných rozpoložení věnovat i jiným činnostem než tvorbě.

Virginia se rozhodne pro krátkou vycházku, během níž uvažuje nad dalším osudem své literární hrdinky. Virginia touží stvořit takové dílo, které ukáže velkolepost zdánlivě

nepodstatných skutečností. Zkrátka chce „jednoznačně čtenáře přesvědčit, že domácí prohry jsou pro ni v každém ohledu stejně ničivé jako pro mocné generály ztracené bitvy“ (Cunningham, 2002, s. 70).

Virginii opět přepadne nechuť k tomuto předměstí, kde žijí už osm let, aby měla Virginia klid a nemoc už nepropukla. Ona však miluje Londýn a přeje si vrátit se zpět. Při návratu domů Virginia přemýšlí o tom, že musí neustále „hrát“ někoho jiného, a to nejen kvůli svému okolí, ale hlavně kvůli sobě samotné. Hraní si na silnou a rozumnou osobnost jí pomáhá přesvědčovat samu sebe, že je opravdu „normální“. Hrdinka si představuje svou budoucnost v Londýně, kde bude číst, psát a pořádat večírky, bude dokonalou inteligentní ženou.

Virginii mírně popudí Vanessin dřívější příchod. Přesto Virginii její sestra imponuje, s jakou lehkostí a samozřejmostí se omluví, jak bravurně se dokáže se vším vypořádat. Vanessa dorazila na návštěvu i se svými třemi dětmi – s chlapci Julianem a Quentinem a holčičkou Angelicou. Děti našly na ulici umírajícího ptáčka a nyní se ho chystají na zahradě pohřbít. Virginia hledí se zalíbením na drozdův hrob a pocítí touhu sama do jámy vystlané růžemi ulehnout a nikdy víc se s ničím netrápit, o nic se nestarat.

Ženy spolu rozmlouvají v kuchyni, Vanessa řeší dárky pro své děti. Virginia sedí a poslouchá, ale přitom myšlenkami proplouvá někde jinde. Přemýšlí o své literární hrdince, zda spáchá sebevraždu, či nikoliv. Do toho vejde do místnosti služebná Nelly, jež se musela vypravit do Londýna pro občerstvení pro návštěvu, avšak nyní vidí marnost svého počínání. Naštvaně demonstruje před ženami perníčky s čajem. Tento nepříjemný okamžik však u naší hrdinky překvapivě vyvolá radost. Virginia přestává myslet na ptáčkův (i svůj) hrob a místo toho se cítí opravdově šťastná. Její vnitřní rozpoložení je natolik radostné, že políbí svoji sestru, a ta jí polibek oplátí.

Blíží se večer, Virginia pozoruje z okna temný Richmond a začíná si uvědomovat, jak její příjemné naladění z odpoledne pomalu mizí. Hrdinka přemýšlí o tom, že by měla být spokojená se svými dny naplněnými psaním, četbou a společností manžela, ale necítí to. Rozhodne se ke krátké vycházce před večeří. Nejprve se na zahradě zastaví u hrobu drozda a uvažuje nad pomíjivostí života. Podle naší hrdinky v jedné chvíli člověk působí velkolepě a krásně. Stačí však okamžik a vše je najednou jinak. „Teprve když zemřeme, odhalí se naše skutečné rozměry a ukáže se, že jsou překvapivě skrovné“ (Cunningham, 2002, s. 135). Virginia uvažuje, zda neexistuje ještě nějaký jiný svět, v němž se nevyskytují hmotné věci, jež nás obklopují, ani v něm nenalezneme smrt. Virginia si během procházky prohlíží

kolemjdoucí lidi a nakonec dojde na nádraží, kde si koupí lístek do Londýna. Leonard ji však najde zavčas, a tak se místo do Londýna vydává Virginia zpátky domů na večeři.

V průběhu večera Virginia cítí opět uspokojení, jelikož se s Leonardem domluvili na návratu do Londýna. Virginia si představuje budoucí dny ve městě, těší se na psaní a na večírky. Naši hrdinku opouštíme v jídelně, kde znovu přemýšlí o své literární postavě Clarisse. Rozhodne se, že tuto hrdinku nenechá zemřít, místo ní spáchá sebevraždu básník.

4.2.3 Další postavy

Leonard Sidney Woolf

Leonard Woolf, starostlivý manžel Virginie Woolfové, se rovněž věnuje literární tvorbě. Především se však zabývá nakladatelskou činností. Woolfovi vlastní ruční knihařský tisk a jejich nakladatelství Hogarth Press nese název po jejich domě v Richmondu.

Vztah Virginie a Leonarda

Leonard Woolf Virginii velmi miluje. Je pyšný, že tato krásná inteligentní žena se stala právě jeho manželkou. Obdivuje její spisovatelskou činnost a je přesvědčen, že Virginia stvoří mimořádná díla a stane se celosvětově známou uznávanou autorkou. Zároveň se však Leonard o svou ženu velmi strachuje.

Virginia si je vědoma péče a starostlivosti svého manžela. Uvědomuje si, že její muž rozhodne o tom, zda se vrátí do Londýna, či nikoliv. Leonard ji nutí, aby dostatečně jedla a neunavovala se. Všechna tato péče hrdinku poněkud znervózňuje.

Vanessa Bellová

Virginina o tři roky starší sestra Vanessa má tři děti a žije se jako malířka a interiérová designérka. Vanessa představuje velmi pohlednou sebevědomou ženu.

Vztah Virginie a Vanessy

Virginia svoji sestru obdivuje, imponuje jí její rozhodnost, suverenita a sebejistota, s jakou neustále vystupuje. Zároveň pak během dne v kuchyni pocítuje, že už má dost jejich konverzace o dětském oblečení a dalších nedůležitých záležitostech. Vanessa se ke své sestře chová ochranně. Virginino náhlé příjemné naladění způsobí, že se obě ženy v červnovém odpolední radostně políbí.

Nelly Boxallová

Nelly Boxallová, služebná Woolfových, je v příběhu vylíčena jako nervózní a náladová žena. O domácnost se však stará vzorně, Virginia jí nemůže nic vytknout.

Vztah Virginie a Nelly

Virginia se před služebnictvem velmi ostýchá. Má problém přijít a neutrálně sdělit služebné své požadavky. Místo toho, aby Virginia ráno za služebnou zašla a sdělila jí své představy o dnešním obědu, rychle se zavřela v pracovně, aby ji Nelly nerušila. Virginia se často služebné vyhýbá kvůli její náladovosti, která Virginii dráždí a znepokojuje. Služebná Nelly se k Virginii chová vlídně a zdvořile, ale současně jí dává najevo, že je to ona, kdo ve skutečnosti rozhoduje o domácnosti, protože Virginia jednat se služebnictvem nedovede.

4.2.4 Charakteristika hrdinky

Hrdinku jsme v příběhu zastihli v době, kdy úspěšně čelí své nemoci a začíná tvořit nové dílo. Virginia touží vrátit se zpět do Londýna, jehož atmosféru a ruch miluje a nyní jí tolik chybí. Na předměstí se však přestěhovali kvůli ní, respektive kvůli její psychické nemoci, kterou může zlepšit právě klid, kterým předměstí Richmond oplývá.

Virginia touží konečně stvořit své vrcholné dílo. V hlavě jí sídlí určitá představa postavy Clarissy, jež se zamiluje do ženy, a možná ona nebo jiná postava z příběhu ukončí svůj život sebevraždou. Virginia chce ve svém románu, v němž se zaměří na jeden den hrdinky, poukázat na důležitost na první pohled zbytečných maličkostí, které ale vytváří naše dny, náš život a jsou pro nás důležité. Dále Virginia touží porazit svou psychickou nemoc – být silná, klidná a vyrovnaná žena, jež neslyší cizí hlasy, netrápí ji silné bolesti hlavy a nemá potřebu opustit tento svět.

Virginia také bojuje s nároky svého okolí. Uvědomuje si, že docílit života v Londýně a být společensky uznávanou ženou a autorkou, může jedině „normálním“ chováním, které od ní okolí požaduje a očekává. Proto se Virginia snaží splnit přání a požadavky, s nimiž se každodenně ze strany blízkých setkává. Virginia se nutí do jídla, o které ovšem vůbec nestojí, nutí se do konverzací se služebnou Nelly, ačkoliv jsou jí tyto hovory nepřírozené a nepříjemné, konverzuje se sestrou Vanessou o každodenních starostech, ale přitom myslí na svou knihu. Virginia předstírá dobré rozpoložení a tím, že před ostatními skrývá své skutečné pocity, namlouvá i sama sobě, že je zcela v pořádku.

Dalo by se říci, že Virginia žije ve svém vlastním světě, na míle vzdáleném od toho skutečného, jehož je součástí. V tomto vlastním světě neustále přemýšlí o své knize, o své

hrdince, o životě a smrti. Virginii připadají pozemské starosti lidí povrchní, malicherné a zbytečné. Prolog románu *Hodiny* vypovídá o posledním dnu života Virginie Woolfové, v němž se hrdinka utopila v řece. Psychická nemoc a hledání spásy ve smrti nakonec u Virginie zvítězily.

4.3 Paní Brownová

Třetí hrdinku románu představuje těhotná žena v domácnosti Laura Brownová. Ani tato hrdinka neoplývá pocitem štěstí a spokojenosti ze svého života.

4.3.1 Den Laury Brownové

Červnový den Laury Brownové se odehrává v Los Angeles roku 1949. Těhotná Laura prožívá jeden ze svých obyčejných všedních dnů, naplněných péčí o domácnost a malého synka Richieho. Dnes slaví její manžel Dan narozeniny, po jeho odchodu do práce se Laura společně se synem pustí do přípravy dortu. Dort se nepovede zcela podle Lauřiných představ, tudíž upeče nový. Během dne Lauru navštíví přítelkyně Kitty, která se jí svěří se svou nemocí. Naše hrdinka nakonec podlehne přetrvávající tísnivé náladě, synka nechá u starší paní na hlídání a odjíždí na pár hodin do oázy samoty a klidu. Po svém návratu připraví večeři a tříčlenná rodina prožije příjemný slavnostní večer.

4.3.2 Psychické rozpoložení a myšlenky hrdinky

V této podkapitole se blíže seznámíme s vnitřním světem naší třetí hrdinky. Na rozdíl od nijak výjimečného dne se toho v prožívání a myšlení hrdinky událo mnoho. Laura, vášnivá čtenářka, se v dnešním červnovém ránu cítí unavená (předešlý večer četla dlouho do noci) a nejráději by celý den strávila v posteli opět s knihou v ruce (začíná číst román *Paní Dallowayová* od Virginie Woolfové). Lauru stojí velké přemáhání vstát a přidat se ke každodennímu rituálu v podobě společné snídaně. Již na počátku příběhu můžeme zpozorovat, jak hrdinka vnímá své okolí. Z kuchyně slyší hlasy svého manžela a syna. Vstát a připojit se k nim považuje za velmi obtížný úkol. Hrdinka nemá nejmenší chuť opustit bezpečné místo svého lůžka, nechce se jí odložit knihu, do jejíhož příběhu se člověk může ukrýt. Laura „*by se ráda někam ztratila. Ale ne, to není docela přesné – jen se snaží získat přístup do nějakého paralelního světa, kde by mohla v klidu přežít*“ (Cunningham, 2002, s. 33).

Během pečení dortu Lauru doprovází neklid, přeje si znovu ulehnout do postele. Také si uvědomuje, že dortu přiklání čím dál větší důležitost, že přímo potřebuje, aby se jí povedl. Najednou však Laura začne pozorovat změnu. Navádí synka, jak správně odměřit hrnek mouky a přesypat ji, pozoruje jeho roztomilou tvář a nitro jí zaplní bezmezná láska. Hrdinka pocítuje, že „*konečně překročila hranici, která ji doposud oddělovala od toho, s čím by ráda splynula, čím by nejraději byla*“ (Cunningham, 2002, s. 67). Laura začíná být ve své kuchyni uprostřed práce nad narozeninovým dortem šťastná. Zamýšlí se nad tím, z jakého důvodu by se měla cítit nepatřičně a vzdáleně, vždyť má vedle sebe nádherného synka, který ji s upřímnou a oddanou láskou sleduje na každém kroku, a společně pečou dort pro jejího milujícího manžela. Avšak hrdinčin výjev zní poměrně uměle a neupřímně. Laura uvažuje, jestli pocit štěstí opravdu pramení z něčeho tak obyčejného, a spíše si přikazuje netruchlit „*nad ztracenými možnostmi*“ (Cunningham, 2002, s. 67), oddat se synkovi, manželovi, povinností a přát si druhé dítě.

Ze svého dortu je nakonec Laura zklamaná. Nepovedl se tak, jak si ho představovala. Laura se snaží udržet si příjemné naladění, ale nepovedený dort ji bohužel znovu rozladí. Proto nemá náladu ani na přítelkyni Kitty, která zazvoní u dveří. Laura znervózní, ale otevřít jí musí. Obě ženy usednou ke kávě a konverzují o běžných tématech, Kitty zhodnotí Lauřin dort jako roztomilý (což Lauru ještě více zatvrdí) a nakonec Lauře prozradí skutečný důvod své návštěvy (čeká ji důležité lékařské vyšetření). Lauře je přítelkyně velice líto. V návalu citů se obě ženy krátce políbí. Po odchodu přítelkyně Laura vyhodí nepovedený dort do koše na odpadky. Dort i návštěva přítelkyně Lauru rozruší, cítí znovu neklid, má dojem, že se uduší. „*Svět, tenhle svět, jí najednou připadá jako ochromený, zmrzačený, daleko od všeho, co je normální*“ (Cunningham, 2002, s. 91).

Hrdinka se nakonec rozhodne alespoň nakrátko opustit dům i dítě. Uvědomuje si, že jedná podivně a nenormálně. V cizím hotelovém pokoji, s románem Virginie Woolfové v ruce, v naprosté anonymitě a samotě pocítuje obrovskou úlevu. Hrdinka má pocit, že od všeho utekla, opustila svůj život. Uvažuje, zda by dokázala odejít ze života definitivně. „*Sáhne si na břicho. Nikdy bych nemohla*“ (Cunningham, 2002, s. 123). Sebevraždu však odmítá pouze s ohledem na manžela a děti. Uvědomuje si, jakou bolest by jim způsobila. Avšak v myšlence na to, jak snadná by byla smrt – „*stejně je však ráda, že to ví (protože – sama nechápe, jak se to stalo – najednou to skutečně ví): že je možné přestat žít*“ – nalezne Laura uspokojení. První za dnešní den (Cunningham, 2002, s. 123).

Po „hotelové epizodě“ se Lauřin znovunalezený klid rozplyne. Opět pocítuje úzkost, snaží se zklidnit svůj zrychlený dech. Laura stojí před domem sousedky, u níž má svého syna,

a přemlouvá sebe samu, aby vůbec vystoupila z auta a pro syna si došla. Uvědomuje si uvnitř sebe úplné prázdno a „*toužebně myslí na smrt*“ (Cunningham, 2002, s. 153).

Nezúčastněný divák by si pomyslel, jakou idylu zažívá mladá rodina, avšak v Lauře se u slavnostní večeře, jež probíhá hladce a příjemně, „*neočekávaně vzedme vlna vzteku – až se jí stáhne hrdlo. Její muž je buran, nevychovanec a hlupák. Poplve si narozeninový dort... A ona sama tady v roli manželky navždycky uvízla v pasti. Musí nějak přestát tenhle večer, potom zítřejší ráno a celý den, a další večery tady, v tomhle baráku, bez možnosti uniknout někam jinam. Musí se neustále snažit, aby se zavděčila, musí v tom pokračovat dál*“ (Cunningham, 2002, s. 165). Na konci večera čeká Dan na Lauru v ložnici, ta stojí jako zamrzlá před zrcadlem v koupelně a zkoumá své prášky na spaní, které nyní ve druhém těhotenství nesmí užívat.

4.3.3 Další postavy

Richie (Richard) Brown

S postavou Richarda Browna se setkáváme podruhé. V předchozím příběhu jsme se s ním seznámili jako s dospělým homosexuálním básníkem, který trpí nevléčitelnou nemocí a s matčíným odchodem se snaží vyrovnávat v básních a prózách, v nichž je Laura jak „*zbožňována*“, tak „*zatracována*“ (Cunningham, 2002, s. 176). Nakonec jsme se stali svědky jeho sebevraždy. Tříletý syn Laury a Dana Brownových se už od mala projevuje jako úzkostlivé, velmi přecitlivé dítě, jež se snadno rozpláče. Pravděpodobně se na citlivém vnímavém dítěti podepsala psychická nevyrovnanost jeho matky.

Vztah Richieho a Laury

Laura si uvědomuje, že jako správná matka by měla své dítě milovat. Miluje tedy svého syna? Hrdinka odpovídá sama sobě, že ano. Zároveň se však dítěte trochu bojí. Cítí, že ji Richie pořád sleduje, tudíž ji velmi dobře zná a ví o jejích pohnutkách, ví o ní všechno. To Lauru děsí. „*On to ví. Musí to vědět. Ví, že byla někde, kde být neměla. Poznal, že mu lže. Neustále ji přece pozoruje*“ (Cunningham, 2002, s. 156). Pokud se Laura nachází ve společnosti manžela, nemá nejmenší problém s tím, co správně při výchově dítěte činit. Avšak když s Richiem osamotní, připadá si velmi nejistá.

Richie svoji matku zbožňuje. Touží být stále po jejím boku. Reaguje citlivě na její jednání a snaží se splnit to, co od něho matka očekává. V žádném případě ji nechce zklamat. Současně ale vnímá matčino často zvláštní rozpoložení, které ho velmi zneklidňuje.

Dan Brown

Dan Brown, šťastně se vrátivší hrdina z války, žije spokojený život. Daří se mu v zaměstnání, má pěkný dům, manželku a dítě. Dan však není natolik citlivý, aby si povšimnul, co se děje s jeho ženou. Absolutně nic netuší o pocitech své manželky. Dana Browna vlastně ani nenapadne, že by mohl mít někdo takové existenciální potíže, tím spíš jeho žena.

Vztah Dana a Laury

Dan Lauru miluje a považuje za plně dostačující mít ženu doma, kde se stará o syna a domácnost. Víc od ní neočekává, víc od Laury ani nepotřebuje. Laura byla před návratem Dana z války samotářskou nesmělou dívkou, jež neměla s muži mnoho zkušeností, a proto okolí (i Lauru samotnou) velmi překvapilo, že si pohledný hrdina vybral právě ji. Laura své rozhodnutí o sňatku s tímto mužem vysvětluje tak, že zkrátka taková nabídka nešla odmítnout. Mladá dívka vyklouzla ze světa knih a životů svých hrdinů a stala se z ní vdaná žena. Ovšem o lásku z její strany zřejmě vůbec nešlo. Jenže vdát se musela a tímto sňatkem dosáhla váženého postavení ve společnosti.

Laura o svém muži hovoří jako o „*báječném*“ (Cunningham, 2002, s. 82). Autor toto adjektivum opatřil kurzívou, čímž sám zdůraznil plochost a neupřímnost této charakteristiky. Stejně jako se od Laury očekává, že bude spokojená spořádaná manželka a matka, očekává se od ní také to, že si bude považovat svého manžela a pokládat ho za „*báječného*“. Hrdinka se o to snaží, ačkoliv ve skrytu své duše cítí něco jiného. Ve skutečnosti spíše samu sebe ujišťuje, že svého muže miluje. Lauru často dráždí manželův hlas, jeho neustálá zdvořilost a nesmělost. Lauře u manžela zřejmě chybí vášeň a projevy náklonnosti a lásky. Laura si není jistá, zda svého muže vlastně zná, neví nic o jeho vnitřním světě, jeho tužbách a cílech.

Kitty

Lauřina přítelkyně Kitty patřila na střední škole k typu obletovaných a vážených dívek z bohatých rodin, jež vyhrávaly soutěže krásy i náklonnost mužů (zcela přesný opak Laury). Kitty se překvapivě provdala za svou studentskou lásku, nijak výrazného slabého mladíka, který v poslední době začíná proplouvat velkou krizí středního věku. Stále jsou bezdětní. Kitty čeká lékařské vyšetření, zřejmě má nádor v děloze.

Vztah Kitty a Laury

Ačkoliv na střední škole patřily Kitty a Laura do zcela odlišných vrstev, nyní jsou přítelkyněmi. Karty se obrátily. Laura si vzala válečného hrdinu a dosáhla Kittyina původního

postavení. Kitty nemá v současnosti mnoho přátel. Laura Kitty obdivuje pro její trpělivost a obětavost vůči svému podivínskému muži.

Obě ženy v červnovém dni sedí v útulné kuchyni, a i když nahlas nevyřknou jediné slovo, myslí na totéž. Na to, jak musí neustále s něčím bojovat, s nemocemi, s manželi, se svými životy, samy se sebou. Spojuje je úděl žen. Laura utěšuje nemocnou a nešťastnou přítelkyni. Ženy se nakonec obejmou a políbí. Laura později na polibek vzpomíná velmi rozrušeně. Zjistí, že ji přítelkyně přitahuje, její síla, vůle, ženství. S přítelkyní si Laura spojuje bezstarostnost a pohodu.

4.3.4 Charakteristika hrdinky

Laura Brownová, před sňatkem samotářská „knihomolka“, nyní mladá žena v domácnosti, žije v pěkném útulném domě s hodným manželem a roztomilým synkem a čeká další dítě. Proč se však necítí šťastná? Proč jí nepřináší potěšení a uspokojení den prožitý se synkem přípravou dortu a slavnostní večeře pro manžela? Projevuje se neklidem, netečností a úzkostí začínající psychická nemoc, nebo je Laura Brownová obyčejná žena, pouze nespokojená se svým životem? Lauru absolutně nenaplnuje role manželky, matky, ženy v domácnosti. Laura má pocit nenaplněných ambic. Uvědomuje si, že vlastně nic nedokázala. Nic důležitého, velkolepého, mimořádného. Její jedinou starost představuje péče o domácnost, manžela a synka. Z Lauřiných myšlenek se dozvídáme, že vlastně ani o to druhé dítě nestojí. Laura uvažuje, zda *„se i ostatním ženám nehoní alespoň občas hlavou podobné myšlenky – jsem žena skvělého ducha, žena těžce zkoušená, žena obdařená nadzemskými radostmi, která by ráda byla někde jinde, ale uvolila se plnit prostoučké a v podstatě velmi pošetilé úkoly jako vybírat nejlepší rajčata, sedět pod přilbou sušičky vlasů – protože v tom je její umění a její poslání“* (Cunningham, 2002, s. 37) Bohužel s tímto *posláním* se naše hrdinka nedokázala smířit.

Hrdinka se nachází ve stavu, v němž už si ani nedokáže vážít zdánlivě obyčejných, zato důležitých věcí, jakožto zdraví její rodiny a vůbec samotné existence syna a manžela. Laura by chtěla opustit svůj reálný život, který jí připadá nesnesitelný. Jediný únik od reality jí poskytují knihy. Kam a jakou cestou by se tedy chtěla vydat, nám hrdinka ale neprozradila, kromě svého záměru ukončit svůj život sebevraždou. V závěrečné kapitole *Paní Dallowayová* se mimoděk dozvídáme, že se Laura Brownová opravdu pokusila spáchat sebevraždu, avšak pokus jí byl překažen. Nakonec opustila svou rodinu a začala pracovat v Torontu jako knihovnice.

Na Lauru můžeme nahlížet jako na ženu, již uvěznily dobové společenské konvence a jejich představa o roli ženy ve společnosti. Laura žije v době po druhé světové válce, v níž ženy mají být šťastné a vděčné, že se jejich muži vrátili živí z války, a s plným nasazením pečovat o domácnosti. Při tom mají zapomenout na všechno ostatní, na vlastní pocity, potřeby a seberealizaci. Na jednu stranu můžeme počínání hrdinky chápat. V dnešní době je ojedinelá situace, v níž zůstává žena v domácnosti a ani netouží po dosáhnutí svých cílů. Laura předstihla svoji dobu a bohužel se s tím nedokázala správně vypořádat. Na straně druhé se nám může zdát nepochopitelné, jak mohla hrdinka opustit svou rodinu a nepovažovat si základních hodnot a jistot, které měla.

4.4 Vzájemná dějová propojenost příběhů

Autor si sice vybral pro svůj román tři naprosto odlišné ženy, avšak jejich životní příběh se v mnohém prolíná a hrdinky spojují vzájemné vztahy či okolnosti. Spisovatelka Virginia Woolfová v červnovém dni pracuje na svém novém díle – *Paní Dallowayové*. Laura Brownová se o dvacet šest let později nemůže samým zaujetím odtrhnout od děl této spisovatelky. *Paní Dallowayovou* by nejraději četla celý den, avšak musí se věnovat synkovi Richardovi a pracím v domácnosti. Zhruba o dalších pět desetiletí později se setkáváme s Clarissou – Paní Dallowayovou – jak ji překřtil přítel Richard, tatáž postava z Lauřina příběhu. S Richardem se tedy v románu potkáváme hned dvakrát, jsme tak svědky vývoje této postavy a průběhu celého jejího života. V závěru románu se po Richardově sebevraždě osobně schází dvě hlavní hrdinky, a to Clarissa Vaughanová a osmdesátiletá Laura Brownová.

Dějovou podobnost můžeme spatřit také v konání sebevražd. Dopouštějí se jich hrdinové všech tří příběhů. My čtenáři jsme svědkem pouhého uvažování Laury Brownové o sebevraždě, avšak z Clarissina příběhu se dozvídáme, že se o ni později opravdu pokusila. Ze smrti nakonec vyvázla. To ovšem nemůžeme říct o jejím synovi Richardovi, který v příběhu Paní Dallowayové vyskočí z okna. Ani naše třetí hrdinka Virginia Woolfová se nevyhýbá myšlenkám na smrt, a jak již z literární historie či samotného prologu románu *Hodiny* víme, nakonec se utopí v řece.

4.5 Společné znaky

Kromě dějové propojenosti se román vyznačuje i mnohými společnými motivy a znaky. Všechny tři hrdinky sledujeme v jejich červnovém dni. V každém z příběhů hrají určitou roli květiny. Všechny hrdinky přivítají během dne návštěvu a podniknou nějakou cestu. V příbězích se zajímavé chvíle hrdinek odehrávají u nich doma v kuchyni.

4.5.1 Červnový den

Hrdinka Clarissa vykročí do příjemného červnového rána, „*pěkného a vydrhnutého*“ (Cunningham, 2002, s. 11), a s potěšením sleduje nové listy na stromech a květy na rostlinách. Hrdinka Laura vstane do „*horkého, bílého červnového rána*“ (Cunningham, 2002, s. 37), ale hezký den pro své starosti vůbec nevnímá. I hrdinku Virginii potkáváme v červnovém letním dni. Avšak spisovatelka se ve svém pozorování zaměřuje spíše na osoby a věci než na den jako takový.

4.5.2 Květiny

Hrdinka Clarissa ráno kupuje květiny na večírek – pivoňky, lilie a žluté růže. Clarissina partnerka Sally díky spontánnímu nápadu zakoupí taktéž květiny a jedná se rovněž o žluté růže. Chvíle, v níž se odpoledne obě ženy sejdou a společně se zasmějí stejnému výběru květin, představuje jejich momentální spokojenost a pocit štěstí.

Hrdinka Laura čte román, v němž hlavní hrdinka kupuje květiny, a když Laura ráno sestoupí do kuchyně, na stole stojí váza s bílými růžemi. Lauru však přítomnost květin spíše rozladí, než potěší. Růže totiž opatřil manžel Dan, který má v tento den narozeniny, a proto se podle Laury vůbec nehodí, aby kupoval květiny. V tomto příběhu dále věnuje Lauře kytici paní, jež hlídala za Lauřiny nepřítomnosti malého Richarda.

V příběhu Virginie Woolfové žlutými květy růží děti vystylají hrob mrtvému drozdu. Virginia pozoruje dění okolo sebe a touží být sama zasypávána těmito květy. Virginia prahne po klidu v podobě smrti.

4.5.3 Návštěvy

Každá z hrdinek přivítá během dne návštěvu, která na ni určitým způsobem zapůsobí. Za Laurou Brownovou zavítá přítelkyně a sousedka Kitty. V prvotním okamžiku není Laura z návštěvy příliš nadšená, ale nakonec ji zaplaví příval citů. Uvědomí si své velké sympatie

k přítelkyni i přítomnost jejich společných útrap pramenících z toho, že jsou ženami. Lauru tato návštěva doslova „vycucne“, hrdinčino nepříjemné rozpoložení vyvrcholí a Laura nakonec na pár hodin odjíždí z domu.

Clarissu Vaughanovou navštíví přítel z mládí Louis, který v hrdince probudí sentimentální vzpomínky na mládí a ještě víc prohloubí Clarissino přesvědčení, že ve svém životě udělala osudovou chybu. Druhou Clarissinu návštěvu představuje její dcera Julie s kamarádkou Mary. Na jedné straně nesympatická Mary Clarissu podráždí, na straně druhé Clarissa s uspokojením sleduje, jak její dcera dospívá v samostatnou a rozumnou bytost.

Virginii Woolfovou odpoledne navštíví sestra Vanessa. Sestry sice nemají příliš blízký vztah, avšak chvíle, v níž stojí při sobě proti našťavané služebné Nelly, je spojí a Virginia se cítí překvapivě šťastná.

4.5.4 Prostředí kuchyně

U všech tří hrdinek dochází během dne k zásadním myšlenkovým obrátům či citovým posunům, a to když se právě nacházejí ve svých domovech, konkrétně v kuchyních. Laura se v kuchyni snaží prolomit svou nespokojenost tím, že vytváří dokonalý dort pro manžela. V jedné chvíli při pečení dokonce zakusí pocit štěstí, který ovšem nemá dlouhé trvání. V téže kuchyni pak prožije vzájemnou „symbiózu“ s přítelkyní Kitty a následně zde vyhazuje první dort do odpadkového koše. Slavnostní večere rodiny Brownových se odehrává rovněž v této místnosti a hrdinka ani v této chvíli nepocítuje radost a spokojenost. Virginia se sestrou Vanessou zažívá v kuchyni nejšťastnější okamžik červnového dne. Clarissu při pobytu ve vlastní kuchyni přepadne pocit cizinky a následně se hrdinka zahloubá do uvažování nad svým životem. Román *Hodiny* dokonce v prostředí kuchyně skončí. Clarissa vyzývá Lauru Brownovou, aby se k nim přidala a občerstvila se, ještě než půjdou všichni ulehnout.

4.5.5 Cesta

Clarissa se na počátku dne vydává pro květiny na slavnostní večírek. Tuto vycházku milovaným New Yorkem si vyloženě užívá. Virginia se jde projít nejprve před obědem (při chůzi uvažuje nad svou literární postavou) a poté před večerí, přičemž dojde až na nádraží, kde dostane spontánní nápad – udělat si výlet do Londýna. K tomu však nedojde, jelikož si pro Virginii dojde manžel Leonard. Virginia toužila podniknout cestu do milovaného Londýna, po němž se jí stýská. Nejdále se ze svého domova vzdálí Laura, která nevydrží

zůstat doma se synkem a odjede na pár hodin do anonymního prostředí hotelu. Tato cesta pro hrdinku představuje vysvobození z nešťastného života.

4.6 Motivy

Motiv představuje v literárním díle „základní dynamickou složku, která vytváří epickou dějovost nebo lyrické napětí“ (Petrů, 2002, s. 102). V románu *Hodiny* nacházíme motivy štěstí, života a smrti, času, lásky a samoty.

4.6.1 Motiv štěstí

Hrdinky románu zastihneme v jejich nelehkých životních situacích. Všechny tři ženy podrobují analýze svůj dosavadní život a touží po štěstí, které se jim vyhýbá. Hrdinky přemýšlí o tom, zda jsou spokojené a šťastné, a uvažují o svém dalším směřování do budoucnosti. Během červnového dne každá z nich prožije chvíli, v níž pocítí záchvěv štěstí, avšak jen u hrdinky Clarissy můžeme tento pocit označit za trvalý.

Laura Brownová pocítí štěstí během pečení dortu, s čímž jí pomáhá i malý synek. Laura se raduje z toho, že překonala svůj dosavadní negativní postoj k životu, a doufá, že tato změna je již konečná. Laura však neví s jistotou, jestli se jedná o opravdový pocit štěstí, nebo zda si tento stav pouze namlouvá. Clarissa během dne vzpomíná na osudovou chvíli, kdy byla naprosto šťastná. Tuto chvíli vidí v okamžiku z mládí s Richardem. Avšak nakonec si hrdinka přikáže přestat se vracet do minulosti a rouhat se a uvědomí si svou spokojenost a štěstí v přítomnosti partnerky Sally. Virginia se cítí šťastná ve chvíli, kdy se v kuchyni se sestrou Vanessou spolčily proti služebné Nelly. Jinak Virginia o životě a štěstí přemýšlí spíše negativisticky.

4.6.2 Motiv života a smrti

Hrdinové tohoto románu se zamýšlí nad svým životem. Někteří pouze podrobují zkoumání svůj stávající život. Někteří však se zalíbením uvažují o smrti a považují ji za vysvobození ze svého nešťastného života, který se neubírá tím správným směrem, jak by si představovali. Někteří hrdinové nakonec spáchají sebevraždu. Jiní naopak touží dál žít.

Laura Brownová, hluboce nespokojená se svým životem, jehož dny jsou naplněny pouze domácími pracemi a péčí o dítě, uvažuje o sebevraždě. V červnovém dni ji nespáchá, prozatím jí postačí vědomí, že „to“ může kdykoliv učinit. V příběhu Paní Dallowayové

se dozvídáme, že později se Laura o sebevraždu doopravdy pokusila, ale podařilo se ji zachránit. Tyto okolnosti hrdinku přiměly k zásadní změně svého života. Laura nakonec opustila svoji rodinu a začala žít jinde a jinak.

V románu jsme přímými svědky sebevraždy Richarda Browna, syna Laury Brownové. Tato skutečnost se nám může jevit jako paradoxní, když si uvědomíme, že to byla Laura, která chtěla ukončit svůj život, ale nakonec žije dál, a že Richard, kdyby neonemocněl smrtelnou chorobou, by jistě dál chtěl žít. Richarda k sebevraždě dohnala nevléčitelná nemoc, jež dospěla do neúnosného stavu. Richard trpěl silnými bolestmi, ale ještě více ho zatěžovaly psychické projevy nemoci. Richard navíc již stvořil své životní literární dílo a je z něho zklamaný.

V prologu románu jsme opět svědky sebevraždy, tentokrát spisovatelky Virginie Woolfové. Virginia představuje velmi citlivou a vnímavou bytost, která rozmýšlí o smyslu života, o smrti, o údělu člověka na zemi. Navíc i tuto hrdinku trápí psychická nemoc, jež ji nakonec dovede k sebevraždě.

Hrdinka Clarissa během červnového dne prožívá těžké chvíle v podobě uvažování nad osobní životní spokojeností a smrti nejlepšího přítele, ale nakonec dospívá k optimistickému závěru, v němž si uvědomuje, že je ve svém životě šťastná a spokojená a má před sebou další roky života, které může prožít tak, jak si představuje.

4.6.3 Motiv času

Již samotný titul díla *Hodiny* nám naznačuje jeden z hlavních motivů románu, kterým je čas. Čas minulý, přítomný i budoucí autor ve svém díle vyměřuje především v hodinách. A prostřednictvím těchto hodin autor poukazuje na to, jak rychle ubíhá lidský život, přičemž lidé si ho neumí ani užít, ani vážít.

Čas minulý je v románu zakomponován pomocí hodin, na které hrdinové s láskou vzpomínají jako na své chvíle štěstí. Přítomný čas prožíváme společně s našimi hrdinkami. Jedná se o pouhý den, přibližně o patnáct hodin, v nichž jsou naše hrdinky vzhůru. V příběhu jsme velmi často odkazováni i na budoucnost. Naše hrdinky směřují do budoucnosti, některé optimisticky, některé jejich příští hodiny na světě nikterak netěší.

Autor dále upozorňuje na pomíjivost života a na to, jak rychle se může vše změnit a otočit. V příběhu uplyne pouhá hodina a Clarissina skvělá nálada je nenávratně pryč. Uplyne několik hodin a Virginino radostné rozpoložení ze sestřiny návštěvy odezní.

Hrdinové románu zažívají pocity spokojenosti a štěstí pouze v hodinách. Zoufalá Laura musela na pár hodin opustit svůj domov a strávit tento čas úplně sama v cizím hotelovém pokoji, kde se konečně cítila svobodně a uvolněně. Pro Virginii v červnovém dni představovaly vrchol spokojenosti dvě hodiny psaní. *„Zároveň však Virginia přímo nenávidí, když má svoje jasné hodiny trávit jinak než psaním“* (Cunningham, 2002, s. 59).

Richard Brown vidí jediné východisko ze své beznadějně situace v sebevraždě, budoucnost se mu jeví nepředstavitelná. *„Já nevím – asi bych to nevydržel. Rozumíš – tu party a potom ceremonii, a pak ty hodiny, co budou následovat, jedna za druhou.“* (...) *„Ale co ty hodiny? Pořád tu jsou příští hodiny. Napřed jedna, po ní druhá. A když se ti povede je přestát, čekají tě další, a další... Já už nemůžu“* (Cunningham, 2002, s. 160). Naopak u koho se nakonec setkáváme s optimistickým přístupem k životu a k dalším nadějným hodinám, které přijdou, je hrdinka Clarissa.

4.6.4 Motiv lásky

Hrdinové románu se nachází v síti různých vztahů, rodinných i přátelských. Lásky se objevuje v každém z příběhů a má mnoho podob. Jedná se o lásku přátelskou, mateřskou, o lásku k matce, sesterskou, mileneckou, partnerskou, v některých případech pouze o lásku jednostrannou.

Přátelský vztah můžeme zpozorovat mezi Laurou a její přítelkyní Kitty, dále mezi Clarissou a přítelem z mládí Louisem nebo mezi přítelkyněmi Julií a Mary. Tyto vztahy však nejsou natolik důvěrné, aby se jejich účastníci vzájemně svěřili se vším, co prožívají. Laura se přítelkyni nesvěří se svými problémy, Clarissa i Louis pomlčí o některých svých pocitech k tomu druhému a Mary nestačí pouhý kamarádský vztah s Julií, chtěla by něco víc.

Mateřskou lásku a také lásku dítěte k matce máme zastoupené v příbězích Laury a Clarissy. V předchozích kapitolách jsme se již seznámili s těmito vzájemnými vztahy, stejně tak se sesterskou láskou mezi hrdinkou Virginii a Vanessou. Do mileneckého vztahu mezi Richardem a Clarissou jsme již také v předchozích kapitolách nahlédli.

V románu se setkáváme jak se vztahy heterosexuálními, tak homosexuálními. Vztah Laury a Dana Brownových nemůžeme zhodnotit jako bezchybný. Hrdinka prožívá životní krizi a manžel o ničem netuší. Dan Lauru miluje, Laura tak silnou lásku ke svému muži nepocituje. Prostřednictvím Laury se dozvídáme také o nešťastném manželství přítelkyně Kitty. Vztah Virginie a Leonarda Woolfových se může na první pohled zdát jako idylický,

avšak mezi starostlivého muže a vášnivou spisovatelku vstoupila nemoc, která manžele odděluje.

Homosexuální vztah dvou lesbiček, Clarissy a Sally, můžeme považovat za šťastný. Clarissa se sice během dne zamýšlí nad tím, jestli neudělala osudovou chybu, když opustila Richarda, ale v zápětí si uvědomuje své štěstí v podobě partnerky Sally, se kterou již prožily osmnáct krásných let a jejich vztah funguje tak, jak má. V příběhu Clarissy jsme se zprostředkovaně dozvěděli o dalším homosexuálním vztahu dvou gayů Richarda a Louise. Tento vztah, zřejmě plný vášně, bohémství, ale také povrchnosti a pomíjivosti, můžeme považovat za pravý opak stabilního vztahu Clarissy a Sally.

4.6.5 Motiv samoty

Ačkoliv jsou hrdinové románu obklopeni blízkými lidmi, cítí se osamoceni. Jsou vydáni napospas svým problémům a starostem. Mezi hrdiny dochází k vzájemnému nepochopení, ale i nevšímavosti k problémům ostatních.

Ačkoliv Laura žije s manželem a synkem, cítí se se svými problémy opuštěná. Její muž netuší, čím Laura prochází. Laura své pocity před manželem dobře skrývá a Dan Brown není natolik citlivý a vnímavý, aby si něčeho povšimnul. Ani své přítelkyni Kitty se Laura nesevěří. Na druhou stranu můžeme upozorovat, že samota vlastně hrdinku uspokojuje, protože až v hotelovém pokoji nachází Laura svůj klid.

Virginii Woolfové život na klidném předměstí Londýna absolutně nevyhovuje, cítí se zde opuštěná, touží po ruchu a atmosféře Londýna. Avšak je otázkou, zda se po jejím návratu do Londýna hrdinčin pocit samoty opravdu rozplyne. Virginia žije ve svém vlastním světě, ve svých vlastních neobvyklých myšlenkách, ve světě, kde je pouze ona, a svoji roli ve skutečném životě pouze „hraje“. Manžel Leonard je velmi starostlivý a pečující muž, avšak ani jemu Virginia úplně neotevře své nitro. Také hrdinku Clarissu přepadne během červnového dne pocit opuštěnosti, a tak začne přemítat o svém životě, ale nakonec si uvědomí, že „toto“ je její místo v životě a ona je v něm spokojená.

4.7 Symbolika

4.7.1 Symbol polibku

Symbol polibku můžeme nalézt ve všech třech příbězích. Virginia radostně políbí svoji sestru Vanessu, ačkoliv to není u této dvojice zrovna obvyklé. Sestry na krátkou chvíli uzavrou spojenectví proti rozzlobené služebné Nelly. Laura v návalu citů a lítosti políbí přítelkyni Kitty. Obě ženy spojí úděl ženství a nešťastná životní situace. Tyto polibky symbolizují vzájemné souznění hlavních hrdinek s jejich blízkými osobami a také představují jejich chvilkový záchvěv štěstí.

Na polibek jako symbol štěstí vzpomíná i hrdinka Clarissa, když si vybavuje dávný okamžik u jezera s Richardem. V Clarissině příběhu pak máme ještě jeden polibek, ke kterému ale nedošlo. Clarissa při návštěvě Richarda políbí přítele pouze na tvář, sobě samotné to vysvětluje tak, že brala ohled na jeho slabou imunitu. Avšak po Richardově smrti si Clarissa uvědomí, že promeškala šanci k poslednímu polibku. „Promeškaný“ polibek symbolizoval neštěstí v podobě blížící se Richardovy smrti.

4.7.2 Symbol růží

Hrdinové románu se navzájem obdarovávají růžemi. V této podkapitole se pokusíme nastínit, zda autor románu vybral druh květin a jejich barvy zcela náhodně, nebo svým výběrem sledoval určitý záměr. Podle květomluvy květiny neznamenají pouhý dárek, ale zároveň představují určitý skrytý význam. Květomluvu vymyslely ženy z harémů a nazvaly ji *selam*. Květomluva se pak šířila do Evropy v průběhu křížáckých válek. Mezi první květomluvy sestavené v českém jazyce patří *Květomluva čili powěsti národnj o bylinách*, která vyšla v roce 1833, a jejím autorem byl Karel Amerling (Klempera, 1996).

Za nejprostší symbol růže je považována pomíjivost života, protože růže brzy uvadá (Cattabiani, 2006). Růže také symbolizuje lásku, krásu a věrnost (Titzlová, 1999). Uspořádání okvětních plátků růže představuje ideu kola – symbol času, který plyne. Růže tedy znázorňuje cyklus život a smrti. Jedna z interpretací pokládá růži za ochránkyni „*tajemství, neboť zakrývá okvětními lístky svou nejintimnější část*“ (Cattabiani, 2006, s. 20). Román *Hodiny* pojednává o zmíněných tématech – o životě, smrti, ubíhajícím času i skrytých potřebách a touhách lidí. Růži tedy můžeme v díle přisoudit právoplatné místo.

Žlutá růže může symbolizovat žárlivost, stud, silné emoce, vzrušení, omluvu nebo hynoucí lásku (Davies a Saunders, 2013). Podle Klempery (1996) žlutá růže přímo vyjadřuje

žárlivost. V románu se setkáváme se žlutou růží hned dvakrát. Nejprve v příběhu Virginie Woolfové, která fascinovaně hledí na drozdův hrob zasypaný žlutými okvětními plátky růží. Pro Virginii tato chvíle znamená velké psychické napětí a vzrušení. Hrdinka přemýšlí o konci života a „závidí“ drozdovi jeho smrt. Žlutou růží se rozhodne darovat své partnerce Sally, jež si uvědomí, jak velkým citem je ke Clarisse připoutána, a rozhodne se jí vyjádřit lásku. Zároveň si připomeňme osten žárlivosti, který pocítila Clarissa, když se dozvěděla o partnerčině obědě se slavnou filmovou hvězdou.

Bílá růže symbolizuje ticho, mlčenlivost, čistotu, nevinnost (Cattabiani, 2006) a také úctu, pokoru a tesknotu (Davies a Saunders, 2013). Bílou růží věnoval Dan Brown své manželce Lauře. Dan svou ženu upřímně miluje a ctí. Zároveň jí však nedokáže vyjádřit hlubší city, které nechává uvnitř v sobě.

4.7.3 Symbol dortu

Se symbolem dortu se setkáváme v příběhu Laury Brownové. Jak již bylo řečeno, Laura začne v průběhu pečení přiklánět dortu pro manžela čím dál větší důležitost. Bytostně potřebuje, aby se jí dort povedl, aby byl dokonalý. Laura totiž podléhá představě o dokonalém dortu, podle něhož se bude odvíjet i dokonalý slavnostní večer, potažmo celý její „dokonalý“ život. Laura si uvědomuje své „nedůležité“ poslání, nenaplněné ambice. Touží stvořit alespoň mimořádný dort, když už její smysl života vězí v péči o rodinu a domácnost.

Dort symbolizuje Lauřinu víru v nový začátek, ve zlepšení jejího psychického stavu. Laura je z prvního výtvaru zklamaná a hodí ho do odpadkového koše. Avšak na rozdíl od skutečného života je daleko snazší učinit další pokus. Druhý dort Laura zhodnotí jako zdařilejší, ale ani z tohoto není hrdinka nadšená. Nakonec musí opustit svůj domov, protože dort nesplnil svoji funkci. Obrat k lepšímu nenastal. Laura zklamala sama sebe. Nedokázala ani upéct dort. Má pocit, že nedokáže obstát jako žena v domácnosti, jako manželka ani matka. Nejenom, že jí tyto role neuspokojují, ona je není ani schopná správně vykonávat. Toto zjištění Lauru hluboce zasáhne.

4.7.4 Symbol mrtvého ptáčka

S tímto symbolem se setkáváme v příběhu Virginie Woolfové. Mrtvý drozd symbolizuje hrdinčino zaujetí smrtí a častou touhu po smrti. Virginia považuje smrt za něco ušlechtilého. Zároveň až s ní se podle hrdinky vyjeví pravá podoba všech živých tvorů, vynikne jejich malost a povrchnost.

4.8 Zhodnocení díla

V předchozích kapitolách jsme se podrobně seznámili s životními osudy tří žen. Poznali jsme Clarissu, ženu, která se dostane na křižovatku svého života. Přemýšlí o tom, zda se ubírá správným směrem, ale jejímu usuzování nakonec „pomůže“ smrt nejlepšího přítele, jež ji nadobro odstříhne od starého života, a Clarissa může v klidu směřovat do budoucnosti. Poznali jsme Lauru, ženu, která touží opustit svou rodinu, protože je v tomto stavu nešťastná natolik, že uvažuje o sebevraždě. A nakonec se setkáváme se skutečnou postavou – spisovatelkou Virginií Woolfovou, s níž prožíváme den, v němž nejenom začíná tvořit své vrcholné dílo, ale také uvažuje nad svou budoucností, přemýšlí o životě a smrti, obává se návratu své psychické nemoci a touží vrátit se zpět do Londýna.

Proč si autor vybral právě tyto ženy a jejich problémy? Na co zamýšlel poukázat a upozornit? *Hodiny* jsou románem pojednávajícím o životní spokojenosti a skutečném pocitu štěstí. *Hodiny* vypovídají také o tom, jak rychle ubíhá čas, který máme jako lidé ve svém životě odměřen a který bohužel prožíváme jen prostřednictvím hrstky hodin, jež probíhají zcela podle našich představ.

V životech tří hrdinek i v těch našich skutečných se vyskytují rozpory mezi tím, co se od člověka očekává, a tím, co on sám cítí a potřebuje. Každý člověk se musí s těmito požadavky vypořádat. Autor se snaží čtenáře navést k přemýšlení o jeho životě a klade si za cíl upozornit na to, že záleží na každém člověku, jak svůj život prožije a jak se k němu postaví.

Autor se zabývá otázkou, zda je vůbec možné být spokojený a šťastný z „pouhých“ obyčejných všedních dní, jež zažíváme, a jak se vůbec projevuje pocit štěstí. Lidé obecně stále čekají na nějaký zázrak, na něco dokonalejšího. Až si nakonec, stejně jako naše hrdinka Clarissa, zpětně uvědomují, že už se jejich „nejlepší“ chvíle dávno odehrály. Lidé se ženou za něčím lepším, neumí se radovat z maličkostí a vážít si důležitých věcí, uznávat pravé hodnoty. Stále čekají na lepší roky, na lepší měsíce, týdny, dny, hodiny. Avšak po přečtení románu si čtenář uvědomí, že stav štěstí se na první pohled nejeví jako něco ohromného a velkolepého. Jedná se o obyčejné příjemné chvíle, v nichž cítíme stav bezprostředního absolutního klidu, pocit jistoty, pohody, zdraví a ani nás nenapadne uvažovat o tom, zda jsme šťastní, zkrátka jsme. Dále autor ve svém díle upozorňuje na chybnou a nedostatečnou komunikaci, na vzájemné nepochopení mezi lidmi, nevšímavost k problémům, pocitům a potřebám ostatních.

Po přečtení románu by se měl čtenář zamyslet nad svým pohledem na život, podrobit analýze své skutečné city a potřeby a nejlépe si poté uvědomit, že on sám je vděčný a šťastný „za to, co má“, a pokud tomu tak není, odhodlat se ke změně k lepšímu. A to je autorův záměr. Správný příběh má navodit u čtenářů určité zaujetí a přemýšlení, vyvolat u něho otázky a diskuzi. *Hodiny* tyto požadavky určitě splňují. Jejich přečtení ve čtenáři zcela jistě zanechá nějakou stopu.

V díle se setkáváme jak s osobami šťastnými, spokojenými se svými životy a v plné síle, tak s postavami nešťastnými, nemocnými, trpícími depresemi, toužícími po smrti, i s osobami, které nakonec spáchají sebevraždu. Román se sice dotýká závažných témat a nutí spíše k zamyšlenosti a zachmuřenosti, ale nenechme se zmást. *Hodiny* končí s příslibem naděje. Ze závěru díla vyplývá, že každý člověk může začít kdykoliv znovu, jinak a lépe. Stejně jako hrdinka Laura, která nakonec učinila zásadní změnu svého života. Stejně jako hrdinka Clarissa, která bude i po smrti nejbližšího přítele dál žít: „*A je tady rovněž Clarissa. Už ne paní Dallowayová – teď není na světě nikdo, kdo by jí tak říkal. A má před sebou další hodinu*“ (Cunningham, 2002, s. 179). Témat a otázek k zamyšlení najdeme v románu mnoho. Po přečtení díla tedy záleží na samotných čtenářích, co si z *Hodin/hodin* odnesou.

5 SROVNÁNÍ DÍLA V. WOOLFOVÉ A M. CUNNINGHAMA

V románu Michaela Cunninghama nacházíme jistý odkaz na anglickou spisovatelku Virginii Woolfovou. Cunningham vytvořil z této slavné moderní autorky jednu z hlavních postav svého románu, a dokonce se nechal inspirovat i jejím románem *Paní Dallowayová*, z něhož si, dá se říci, propůjčil hlavní hrdinku Clarissu Dallowayovou a také název románu, protože V. Woolfová původně zamýšlela pro své dílo název *Hodiny*. Rovněž v samotném stylu vyprávění, zvláště typickém rysu pásma postav, můžeme sledovat návaznost na Virginii Woolfovou.

V následujících kapitolách se stručně seznámíme s životním příběhem a tvorbou spisovatelky Virginie Woolfové, především s románem *Paní Dallowayová*, a následně se pokusíme o srovnání obou děl – *Paní Dallowayové* a *Hodin*.

5.1 Virginia Woolfová - životopis

Adeline Virginia Stephenová se narodila 25. ledna 1882 v Londýně do intelektuálního a umělecky zaměřeného prostředí. Otec, sir Leslie Stephen (1832-1904), působil jako kritik, nakladatel, autor životopisů a článků s náboženskou či politickou problematikou. Matka Julia Stephenová (1846-1895) se rovněž věnovala literární činnosti a sestra Vanessa Bellová se později stala významnou malířkou. Virginiini rodiče měli již z předchozích manželství potomky, a tak budoucí spisovatelka vyrůstala v londýnské ulici Hyde Park Gate společně s dalšími sedmi dětmi, z nichž pouze tři byly jejími vlastními sourozenci – sestra Vanessa (1879-1961) a bratři Thoby (1880-1906) a Adrian (1883-1948).

Na svou dobu získala Virginia mimořádné vzdělání, docházeli k ní soukromí učitelé, ke studiu literatury jí posloužila otcova rozsáhlá knihovna. Po smrti matky (1895) a nevlastní sestry Stelly (1897) se však Virginia poprvé psychicky zhroutila. Se sestrou Vanessou se ještě více sblížily a razantně odmítly plnit roli ženy, kterou jim tehdejší viktoriánská éra přisuzovala, a toužily stát se umělkyněmi.

V roce 1902 Virginia navázala poměrně intimní vztah s přítelkyní Violet Dickinsenovou. O dva roky později zemřel otec Leslie Stephen na rakovinu žaludku. V témže roce se Virginia podruhé psychicky zhroutila a údajně se pokusila vyskočit z okna. Vanessa Stephenová se rozhodla prodat dům na Hyde Park Gate a přestěhovat se se sourozenci do londýnské čtvrti Bloomsbury. Od roku 1905 vyučovala Virginia literaturu na Morley

College. Thoby Stephen pořádal *Čtvrteční večery* a z těchto intelektuálů, kteří se pravidelně scházeli, později vznikla známá skupina *Bloomsbury Group*. Skupina Bloomsbury nepředstavovala umělecké hnutí s jednotným programem. Jednalo se o společenství přátel, které spojovaly podobné postoje a také názory na společenskou morálku v soudobé viktoriánské éře, zvláště na podřízené postavení ženy ve společnosti (Arbeit, 2003; Čermák a Kodrlová, 2009; Hilský, 1995).

V roce 1905 podnikla Virginia společně s bratrem Adrianem výlet do Portugalska, jenž se stal inspirací pro její první román *Plavba*. Vanessa a Virginia si začaly naplňovat své umělecké ambice, z Vanessy se stávala známá malířka a z Virginie úspěšná spisovatelka. Vanessu požádal o ruku přítel bratra Thobyho – Clive Bell. Jeho první žádost Vanessa odmítla, ale v roce 1906, po Thobyho smrti na tyfus, nakonec ke sňatku svolila. Roku 1908 se Vanesse Bellové narodil syn Julian. Vanessiným sňatkem a narozením dítěte se pevné vztahy mezi sestrami poněkud zpřetrhaly. Virginia si dokazovala své nezávislé postavení, přátelila se s muži, odmítla dvě nabídky k sňatku, přispívala do novin, přidala se ke hnutí sufražetek, pronajala si vlastní dům a na víkendy k sobě zvala přátele.

V roce 1911 se Virginia po několika letech znovu setkala se spisovatelem Leonardem Woolfem, bývalým spolužákem zesnulého bratra Thobyho. Leonard Woolf požádal Virginii o ruku, ta přijala a 10. srpna 1912 se za Leonarda provdala. Vzhledem k Virginiiným psychickým problémům bylo manželům mnoha odborníky doporučeno vzdát se potomků. Na konci roku 1912 začala Virginia trpět silnými bolestmi hlavy, v této době pracovala na svém románu a Leonard psal politické články. O rok později se spisovatelka pokusila o sebevraždu – spolykala prášky na spaní, ale smrti unikla (Čermák a Kodrlová, 2009; Hilský, 1995).

V letech 1915-1924 žili manželé Woolfovi v domě Hogarth House v londýnské čtvrti Richmond. Zde v roce 1917 po koupi tiskařského stroje založili nakladatelství Hogarth Press. V nakladatelství vycházela kromě románů samotné V. Woolfové také díla současné anglické a americké literatury, řada překladů z ruštiny a anglická vydání děl slavného psychologa Sigmunda Freuda (Hilský, 1995; Scholl, 2006).

V roce 1920 již Virginia Woolfová představovala uznávanou a úspěšnou spisovatelku, představitelku modernismu, a literární kritičku. Léta 1923 až 1933 představovala pro Virginii příznivé období, v němž spisovatelka napsala většinu svých románů, článků a studií. Leonard Woolf se o svou ženu strachoval a dohlížel, aby se nepřetěžovala. Na konci roku 1940 upadla Virginia opět do těžké deprese. Devětapadesátiletá Virginia Woolfová si 28. března 1941 naplnila kapsy kabátu kamením a utopila se v řece Ouse.

5.2 Virginia Woolfová - tvorba

Počátek 20. století a s ním spjatý rozvoj vědy a techniky přinesl také výrazný obrat v literatuře. V anglické i světové próze začali autoři uplatňovat techniku proudu vědomí. Mezi úspěšné autory užívající tuto techniku patřila právě Virginia Woolfová, která se mimo jiné inspirovala malířstvím a impresionismem a snažila se ve svém díle zachytit niterné pocity a myšlenky svých hrdinů (Arbeit, 2003).

Mezi nejvýznamnější romány Virginie Woolfové patří *Plavba* (1915, *The Voyage out*), *Jákobův pokoj* (1922, *Jacob's Room*), *Paní Dallowayová* (1925, *Mrs. Dalloway*), *K majáku* (1927, *To the Lighthouse*), *Orlando* (1928) a *Vlny* (1931, *The Waves*). Známa je také impresionistická povídka *Skvrna na zdi* (1917, *The Mark on the Wall*). Spisovatelka napsala velkou řadu esejů, z nichž uvádíme například *Pan Benett a paní Brownová* (1924, *Mr. Benett and Mrs. Brown*), *Moderní beletrie* (1923, *Modern Fiction*) nebo posmrtně vydaný esej *Mezi akty* (1941, *Between the Acts*). Většina děl Virginie Woolfové vyšla v nakladatelství manželů Woolfových Hogarth Press (Arbeit, 2003; Scholl, 2006).

5.3 Paní Dallowayová

Román *Paní Dallowayová* (*Mrs. Dalloway*) poprvé vyšel 14. května 1925 v nakladatelství Hogarth Press v nákladu dvou tisíc výtisků (Scholl, 2006). Původní název díla zněl *Hodiny* (*The Hours*), vypovídal tak o jednom ze základních motivů románu (Arbeit, 2003). Román se vyznačuje přesunutím důrazu „z dějové stránky na popis subjektivních pocitů postav, jejich myšlenkových a citových procesů“ (Scholl, 2006, s. 65), tedy jedním ze základních znaků techniky proudu vědomí, kterou Woolfová při své tvorbě používala. V knize Scholla (2006) nacházíme prohlášení z deníku V. Woolfové: „U této knihy mám až příliš mnoho nápadů. Chci vylíčit život a smrt, duševní zdraví i šílenství, chci kritizovat společenský systém. Jde mi o ty nejintenzivnější okamžiky“ (Scholl, 2006, s. 65).

Ve svém díle spisovatelka kladla velký důraz na prostředí. Virginia Woolfová milovala Londýn, ale *Paní Dallowayovou* tvořila v Richmondu, kde se jí po živém centru stýskalo. Autorka příběh zasadila do skutečného Londýna a nejslavnější symbol města – Big Ben – odbíjí v díle utíkající čas, základní motiv románu (Arbeit, 2003; Scholl, 2006).

Děj románu probíhá pouze v jeden den, a to 13. června 1923, v Londýně. Dvaapadesátiletá Clarissa Dallowayová žije s dospívající dcerou Elizabeth a manželem Richardem, konzervativním poslancem, pohodlný život v krásném domě a patří do vybrané

vyšší londýnské společnosti. Clarissinou jedinou vzrušující náplň života tvoří pořádání večírků. Na počátku dne se Clarissa vydává koupit květiny na večírek, který se u nich v domě večer uskuteční. Odpoledne Clarissu při zašívání šatů vyruší návštěva Petra Walsche, přítele z mládí, který se vrátil z Indie. Petr Walsch Clarissu kdysi velmi miloval, ale ona ho nakonec odmítla a provdala se za Richarda. V příběhu se také setkáváme s postavou bláznivého Septima, básníka, kterého válka poznamenala natolik, že se nakonec vrhá z okna, a o jeho smrti Clarissu informuje jeden z hostů na večírku. Toho se kromě Petra Walsche účastní také Sally Setonová, společná Petrova a Clarissina přítelkyně z mládí.

Paní Dallowayová nepředstavuje čistě autobiografické dílo, avšak své základní charakteristiky Virginia Woolfová do postav románu zakomponovala. S postavou Clarissy má spisovatelka společnou lásku k Londýnu, příslušnost do vyšší společenské třídy i pořádání večírků. Postava Septima jako by předznamenávala spisovatelčinu budoucnost – duševní porucha oba nakonec dohnala k sebevraždě. Postava Petra Walsche disponuje intelektem a životní filozofií Virginie Woolfové (Hilský, 2004).

5.4 Propojenost díla V. Woolfové a M. Cunninghama

V rámci celého románu *Hodiny* Michael Cunningham převzal z díla *Paní Dallowayová* od Virginie Woolfové základní rozměr děje (probíhá pouze v jeden červnový den), hlavní motivy díla (motiv času, života a smrti, štěstí, samoty), prvek podbarvující atmosféru okamžiků hrdinů (květiny) a také základní stavební techniku proudu vědomí.

V románu Michaela Cunninghama představuje jednu z hlavních hrdinek samotná Virginia Woolfová. V *Hodinách* tato postava spisovatelky prožívá svůj červnový den roku 1923 prací na novém románu – *Paní Dallowayové*, jehož hlavní hrdinka se jmenuje Clarissa Dallowayová. Další Cunninghamova hrdinka se jmenuje Clarissa Vaughanová a vlastní přezdívku Paní Dallowayová. V roce 1925 vyšel spisovatelce Virginii Woolfové nový román *Paní Dallowayová*, pojednávající o hlavní hrdince Clarisse Dallowayové.

Nyní se zaměříme na to, co mají společného obě Clarissy – ta z *Paní Dallowayové* a ta z *Hodin*.

Clarissa Vaughanová (přezdívka Paní Dallowayová) z románu *Hodiny* miluje New York a na počátku dne se vydává na procházku napříč jeho ulicemi koupit květiny na připravovanou oslavu. Clarissa je lesba (přesto má dceru), ale přemýšlí, zda její osudovou láskou nebyl přeci jen muž. Tento muž, básník a prozaik, spáchá ke konci dne sebevraždu.

Clarissa z románu *Paní Dallowayová* miluje Londýn, v němž žije, a také se ráno vydává koupit květiny na chystaný večírek. Clarissa je sice vdaná za londýnského poslance, s nímž má dceru, ale během dne vzpomíná na mládí a uvažuje, zda její osudovou láskou nebyla žena, přítelkyně Sally. I v tomto příběhu se setkáme s postavou básníka, který nakonec spáchá sebevraždu.

Rámcově jsme se seznámili s hrdinkami a jejich červnovým dnem. V následujících odstavcích podrobíme hrdinky Clarissy a jejich životy podrobnější analýze. Z důvodu větší přehlednosti a orientaci v textu budeme hrdinky střídat po menších úsecích, aby byla paralelnost příběhů dostatečně zřejmá, a hrdinky nazveme Clarissa I. (z románu *Paní Dallowayová*) a Clarissa II. (z románu *Hodiny*).

5.4.1 Podrobnější srovnání

Clarissa I. potká během ranní cesty pro květiny jednoho z pozvaných hostů. Připomíná mu večírek, a přestože má muž nemocnou manželku, účast za oba přislíbí.

Clarissa II. při ranní pochůzce pro květiny narazí na známého Waltera Hardyho a pozve ho na večírek. Walterův přítel je sice nemocný, ale Walter slíbí, že alespoň on určitě dorazí.

Clarissinu I. vycházku naruší přítomnost „tajemného velikána“ v autě a Clarissa I. (společně s dalšími osobami) přemýšlí o jeho totožnosti.

Před květinářstvím se mihne nějaká filmová hvězda a Clarissa II. se připojuje k davu a společně s ním chvíli čeká, zda slavnou osobnost nezahlédne, a baví se přemýšlením o totožnosti celebrity.

Clarissa I. po návratu domů zjistí, že manžel Richard poobědvá s paní Brutonovou a zamrzí ji její nepozvání.

Clarisse II. po příchodu do bytu oznámí partnerka Sally, že jde na oběd s filmovou hvězdou Oliverem St. Ivesem. Clarissu II. zamrzí, že ona pozvána nebyla, a pocítí lehký záchvěv žárlivosti.

Clarissu I. navštíví Petr Walsch, láska z mládí. Clarissa I. si v duchu přeje, aby si ji vzal Petr s sebou. Konec Petrovy návštěvy naruší dcera Elizabeth, která se vydává se svou guvernankou, pobožnou slečnou Kilmanovou, nakupovat.

Clarissu II. nečekaně navštíví Louis, přítel z mládí. V jedné chvíli se Clarisse II. zasteskne po dávných časech a přeje si, aby ji Louis osvobodil ze současného života a vzal si

ji s sebou pryč. Během návštěvy dorazí Clarissina dcera Julie, která se vydává s kamarádkou Mary nakupovat.

Richard přichází z oběda od paní Brutonové a vyjadřuje Clarisse I. lásku bílými a rudými růžemi.

Sally se vrátí domů z oběda s filmovou hvězdou a vyjadřuje Clarisse II. lásku žlutými růžemi.

Večírek, který Clarissa I. pořádá, probíhá podle plánu. Pouze se Clarissa dozvídá o sebevraždě nějakého Septima (skočil z okna) a tato informace jí trochu pokazí náladu.

Večírek, který Clarissa II. připravovala, se nakonec nekoná. Hlavní hvězda oslavy – Richard – vyskočil z okna.

Psychika

Clarissa I. se při ranní vycházce pro květiny cítí skvěle, svůj život považuje za vydařený a pomyšlení na večírek, který tentýž den pořádá, ji ještě více rozradostní. Avšak během dne Clarissu I. přepadnou vzpomínky na mládí, Clarissa I. vzpomíná na vztah s Petrem Walschem i Sally Setonovou a najednou jí všechny večírky i samotný život připadají snobské a povrchní. V průběhu večírku se Clarissa I. dozví o sebevraždě básníka Septima. Tato zpráva ji překvapivě hluboce zasáhne, hrdinka přemýšlí o životě a smrti a připadá si *„tak nějak hodně jako on – ten mladík, který se zabil. Byla ráda, že to udělal, zahodil ho, zatímco oni žijí dál. Hodiny odbíjely. Olověné kruhy se rozplývaly ve vzduchu. Ale ona se musí vrátit. Musí se vzchopit“* (Woolf, 2004, s. 147).

Clarissa II. se na počátku dne cítí velmi příjemně a šťastně, oplývá spokojeností ze svého dosavadního života a ještě netuší, že tento den bude nakonec jedním z nejtěžších. V průběhu dne hrdinka bilancuje a hodnotí svůj život, jako kdyby tušila, co ještě přijde. Následně se stane svědkem sebevraždy svého životního přítele Richarda. Avšak Clarissa II. si uvědomí, kam patří, a na budoucnost začne hledět s optimismem a pokorou: *„Promiň, Richarde. Ale nakonec je z toho přece jen jakási party. Party pro ještě nemrtvé, pro bytosti ještě relativně nepoškozené. Pro ty, kdo ze záhadných důvodů mají to štěstí být ještě naživu. Je to vlastně opravdu velké štěstí“* (Cunningham, 2002, s. 179).

Dcery a milostné vztahy v mládí

Clarissa I. má sedmnáctiletou dceru Elizabeth, jejíž přátelství s guvernankou, křesťankou, slečnou Kilmanovou, nemůže vystát. Clarissa I. v mládí prožívala milostný trojúhelník mezi ní, Petrem Walschem a Sally Setonovou.

Clarissinu II. dospívající dceru Julii pojí přátelství s feministkou Mary. Clarissa nemá Mary ráda. Clarissa II. vzpomíná na milostný trojúhelník mezi ní, Richardem a Louisem.

Osudový polibek

Virginia Woolfová v *Hodinách* plánuje, že její hrdinka Clarissa bude milovat ženu, se kterou se pouze jednou políbí, a tento polibek bude představovat její osudovou chvíli. Opravdu se o tomto polibku v *Paní Dallowayové* dočteme: „*Když procházely kolem kamenné vázy s květinami, přišel ten nejskvostnější okamžik celého jejího života. Sally se zastavila, utrhla květinu, políbila ji na rty*“ (Woolf, 2004, s. 30). V tomto úryvku také nalezneme typický rys románu V. Woolfové, a to přítomnost květin ve všech důležitých interakcích mezi lidmi.

Stejně tak hrdinka Clarissa v *Hodinách* vzpomíná na chvíli u jezera, kde se s Richardem políbili, a považuje tento okamžik za osudový.

Květiny

V románu Michaela Cunninghama se setkáváme s růžemi, jejichž prostřednictvím hrdinové vyjadřují svůj vztah blízkým osobám, nebo růžemi dokreslujícími atmosféru určitého okamžiku.

V románu *Paní Dallowayová* užívá spisovatelka květiny jak pro zesílení atmosféry děje, tak i k dotvoření jednotlivých charakteristik postav. Uvedeme si příklad „měšťačka“, který se přiženil do aristokratické rodiny a přináší na společenský oběd nevkusnou kytici karafiátů. Slečna Kilmanová, kterou Clarissa nenávidí, květiny ledabyly zmáčkne. Naopak Sally Setonová, s níž pojí Clarissu silný cit, pěstuje hortenzie a ibišky (Hilský, 2004).

5.4.2 Shrnutí

S významem a hodnotou samotného románu *Hodiny* jsme se již v této bakalářské práci seznámili. Přesto stojí na místě úvaha, čeho se Michael Cunningham napsáním svého románu vlastně dopustil, zda se ze spisovatelovy strany jedná o pouhé „zkopírování“ a obměnu díla Virginie Woolfové, nebo se za jeho románem skrývá víc.

V první řadě pokládáme originální propojení obou děl, a to hned ve dvou podobách, za velmi nápadité. Ačkoliv Michael Cunningham ve svém románu uvádí, že postavy Virginie Woolfové a její rodiny jsou pouze fiktivní, snažil se podat co nejvěrohodnější obraz spisovatelčina červnového dne roku 1923. V *Hodinách* tak sledujeme spisovatelku Virginii Woolfovou, pohrouženou do uvažování nad hlavní hrdinkou svého nového románu a přemýšlející nad různými skutečnostmi děje, které do díla zakomponuje, a v *Paní Dallowayové* tyto prvky opravdu nacházíme. V tomto případě se jedná o paralelu první.

Druhou paralelu nacházíme v příbězích hrdinek Clariss. Michael Cunningham si postavu Clarissy Virginie Woolfové poupravil k obrazu svému, některé hrdinčiny vlastnosti a skutečnosti děje zanechal, některé naopak pozměnil. V románu si pak všímáme mnoha detailů, jimiž se spisovatel zabýval a velmi zajímavě zpracoval.

Michael Cunningham se nám také snažil přiblížit osobnost výjimečné spisovatelky Virginie Woolfové. Umožnil nám náhled do jejího osobního i pracovního života a upozornil na mimořádnost této spisovatelky.

Ačkoliv v *Hodinách* nacházíme motivy tytéž jako v *Paní Dallowayové*, jedná se o stále aktuální záležitosti, které je třeba si alespoň občas uvědomit, a není na škodu, když je někdo, třeba v podobě úspěšného románu, připomene.

V rámci srovnávání *Hodin* M. Cunninghama a *Paní Dalowayové* V. Woolfové na závěr podotýkáme, že propojení obou děl představuje velmi originální a zajímavou záležitost a že Cunninghamova aktualizace díla V. Woolfové prezentuje nikoliv spisovatelčin „plagiát“, nýbrž umělecky hodnotné a významově samostatné dílo.

Hana Ulmanová o Michaelovi Cunninghamovi v doslovu románu tvrdí, že „*Hodiny* jsou doslova hmatatelným důkazem, že neměl sebemenší důvod, proč by se oné brilantní umělkyně bál“ (Ulmanová, 2002, s. 188).

Ladislav Nagy v článku pro *Lidové noviny* v roce 2002 podotkl, že „*text románu Paní Dallowayová, který je určujícím hybným momentem celé knihy, je až podivuhodně nepřítomný: máme zde okolnosti jeho vzniku a potom až letmé, často jen obtížně zachytitelné (a bez důvěrné znalosti románu absolutně nepozorovatelné) náznaky, ovuky, aluze... dřívější*

román se prostě vznáší nad tím současným jako duch, se kterým se autor pouští do statečné debaty o tom, jestli a proč má cenu žít. Výsledkem rozhovoru je tento román“ (Nagy, 2003).

Připomeňme si již zmíněné recenze z amerických magazínů:

Vogue:

„What, he essentially asks in The Hours, is it like to grow up and be older, to succeed and fail, to have friends and lovers and children and parents who delight and disappoint, provide joy and sorrow? Aficionados will undoubtedly relish the countless parallels between a day in the life of Clarissa Dalloway and a day in the life of Clarissa Vaughan.“
(*„V hodinách pokládá zásadní otázku, jaké to je, vyrůstat a stárnout, uspět a selhat, mít přátele, lásky, děti a rodiče, kteří tě potěší, zklamou, poskytnou ti radost i zármutek? Nadšenci si budou nepochybně vychutnávat nesčetné paralely mezi dnem Clarissy Dallowayové a dnem Clarissy Vaughanové.“*)

Patricie Cohen, *The New York Times*:

„The imitation of Virginia Woolf's writing was presumptuous. The obsession with her suicide irritating. The absence of her politics vexing.“
(*„Imitace díla Virginie Woolfové byla příliš troufalá. Posedlost její sebevraždou otravná. Absence jejích politických názorů rozčiluje.“*)

6 FILMOVÁ ADAPTACE HODIN

Román *Hodiny* se roku 2002 dočkal své filmové podoby. Stejnojmenný film režíroval Stephen Daldry a tři hlavní hrdinky byly ztvárněny předními hollywoodskými hvězdami – Meryl Streepová (Clarissa Vaughanová), Nicole Kidmanová (Virginia Woolfová) a Julianne Mooreová (Laura Brownová). Psychologické drama získalo v roce 2003 prestižní ocenění – Zlatý glóbus (Golden Globe Award) za nejlepší filmové drama a nejlepší herecký výkon, dále pak Oscara (Academy Award) za nejlepší herecký výkon v hlavní roli. Obě zmíněné sošky za herecký výkon získala Nicole Kidman, která ve filmu zahrála Virginii Woolfovou. Film dosáhl mnoha dalších prestižních nominací, mezi něž patří nominace na Oscara za nejlepší kostýmy, scénář, střih, hudbu, vedlejší mužský herecký výkon, vedlejší ženský herecký výkon a nominace na Zlatý glóbus za nejlepší scénář, vedlejší mužský herecký výkon a režii (miramax, 2002).

Film se od své knižní předlohy v mnohém neliší. Na začátku zhlédneme působivou scénu, v níž vstupuje Virginie Woolfová do řeky. Následně se krátkými střihy seznamujeme se všemi třemi hlavními hrdinkami během jejich rána. Poté se střídají jednotlivé úseky z hrdinčiných dnů.

Film končí stejně působivě, jako začíná. Nejprve se v Clarissině bytě schází dvě hlavní hrdinky Clarissa a Laura, konverzují spolu, Laura vypráví svůj příběh, vysvětluje, proč opustila svou rodinu, a popisuje, jak je těžké žít s vědomím, že ona sama žije, kdežto její muž i děti jsou mrtví. V závěru knihy Clarissa vyzývá Lauru, aby s nimi šla pojit. Ve filmu se jako poslední s Laurou loučí Clarissina dcera Julie, která jí vyjádří podporu objetím. Clarissa si mezitím vychutnává objetí a podporu partnerky Sally, nakonec uklidněná a vnitřně silná a spokojená hrdinka zhasíná světlo. Následně přichází poslední scéna filmu, věnována Virginii Woolfové, a vrací se zpět na začátek. Virginia vstupuje do řeky a scéně vévodí její slova z dopisu pro Leonarda: „*Leonarde, dívat se životu do tváře, stále se dívat životu do tváře, pamatovat si, jaký byl, a nakonec ho pochopit, milovat ho, jaký je, a pak ho ukončit. Leonarde, věčná jsou společná léta, věčné naše roky, věčná láska, věčné ty hodiny.*“

Na rozdíl od románu, v němž všechny hrdinky prožívají červnový den, ve filmu vychází Clarissa pro květiny na ulici, na níž leží zbytky sněhu. V knize Clarissa při vycházce přemýšlí o totožnosti filmové hvězdy, jedním z jejích tipů je Meryl Streep. Tato herečka si nakonec zahrála Clarissinu postavu. Ve filmu nenajdeme pasáž, v níž se Clarissa střetne s dceřinou kamarádkou, feministkou Mary. V průběhu celého filmu hraje podmanivá hudba a na viditelných místech stojí velké vázy s květinami.

Nicole Kidman ztvárnila spisovatelku Virginii Woolfovou opravdu věrohodně – hubená, vysoká postava ve volných šatech, zádumčivý pohled. Herečka nosila během natáčení umělý nos, maskérům se její proměna vydařila dokonale. Ve filmu vyniklo prožívání malého chlapce Richieho, který je velmi zmatený a smutný z matčina chladného a nejistého chování.

ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo provedení rozboru a interpretace psychologického románu *Hodiny* amerického spisovatele Michaela Cunninghama.

Nejprve jsme se seznámili s Cunninghamovou tvorbou samotnou. Na základě poznatků týkajících se spisovatelovy tvorby jsme našli jeho ustálené tematické zaměření, které zahrnuje především lásku, a to ve všech možných podobách, sexuální identitu, homosexuální orientaci a v neposlední řadě osobní spokojenost a pocit štěstí.

Další kapitoly pojednávají o Cunninghamově zatím nejúspěšnějším díle – románu *Hodiny*. Obeznámili jsme se s oceněními, jež autor za dílo obdržel, a jak s pozitivními, tak i negativními recenzemi, které jsme pro zajímavost v práci uvedli. Román jsme charakterizovali jako ryze postmoderní dílo, protože v něm nacházíme typické znaky pro tento literární směr, jakožto kompozici proudu vědomí, intertextualitu či pesimistické vize budoucnosti hlavních hrdinů.

Samotný rozbor románu jsme započali zaměřením na jeho vnitřní stavbu. Zabývali jsme se rolí času a prostoru v díle, dále samotným titulem románu, jeho jazykovým stylem a také kompozicí, v níž jsme shledali jako nejvýraznější kompozici proudu vědomí.

Nejprve jsme se věnovali každému příběhu zvlášť, postupně jsme se tak seznámili se všemi třemi hlavními hrdinkami – Clarissou, Virginií a Laurou – a jejich současnou životní situací. Na základě těchto informací jsme určili zřejmou paralelu příběhů, jejich společné znaky a motivy. K základním motivům románu patří motivy lásky, času, štěstí, samoty, života a smrti. V díle také nalezneme množství symbolů – symbol polibků, růží, dortu či mrtvého drozda.

Román *Hodiny* disponuje celou řadou témat a otázek na zamyšlení. Záleží na vkusu každého čtenáře, co si z *Hodin* odnese. Zda mu román postačí jako prosté vyprávění o třech různých ženách a na konci dojde k překvapivému závěru jistého vztahového propojení hrdinů, nebo ho osudy hrdinek navedou k uvažování o základních lidských hodnotách a šťastném, smysluplném životě.

V bakalářské práci jsme se také věnovali filmové podobě románu *Hodiny*, která získala celou řadu prestižních cen. Filmová verze se od knihy samotné v mnohém neliší. Především oceňujeme působivý výkon herečky ztvárňující Virginii Woolfovou.

Dále jsme se v bakalářské práci seznámili s životním příběhem a literární tvorbou anglické autorky, představitelky modernismu, Virginie Woolfové. Především jsme se zaměřili

na spisovatelčin román *Paní Dallowayová*, a to z toho důvodu, že se stal základní inspirací pro Cunninghamův román.

Dalším cílem této práce se tudíž stala komparace obou zmíněných děl. Mezi oběma romány jsme našli celou řadu pozoruhodných spojitostí a paralel. Na základě těchto zjištění oceňujeme zejména originální propojení obou děl, a to hned ve dvou podobách, dále pak zajímavé zpracování podobných motivů. Autor nám také poskytl náhled do osobního a pracovního života spisovatelky Virginie Woolfové.

Na závěr tedy podotýkáme, že se v případě románu *Hodiny* jedná o umělecky hodnotné a významově samostatné dílo, nikoliv o „pouhý“ spisovatelčin plagiát.

ZDROJE

Primární zdroje

CUNNINGHAM, Michael. *Hodiny*. Vyd. 1. Praha: Odeon, 2002. 191 s. ISBN 80-207-1112-0.

WOOLF, Virginia. *Paní Dallowayová*. Vyd. 2. Praha: Odeon, 2004. 158 s. ISBN 80-207-1164-3.

Sekundární zdroje

ARBEIT, Marcel, ed. et al. *Slovník spisovatelů*. Praha: Libri, 2003. 823 s. ISBN 80-7277-131-0.

CATTABIANI, Alfredo. *Florarium: mýty, legendy a symboly spjaté s květinami a rostlinami*. Vyd. 1. Praha: Volvox Globator, 2006. 783 s. ISBN 80-7207-595-0.

DAVIES, Gill a SAUNDERS, Gill. *Romantická řeč květin*. Vyd. 1. Praha: Metafora, 2013. 128 s. ISBN 978-80-7359-378-0.

HILSKÝ, Martin. Doslov: Květiny pro paní Dallowayovou. In: WOOLF, Virginia. *Paní Dallowayová*. Vyd. 2. Praha: Odeon, 2004. 158 s. ISBN 80-207-1164-3.

HILSKÝ, Martin. *Modernisté: Eliot, Joyce, Woolfová, Lawrence*. 1. vyd. Praha: Torst, 1995. 269 s. ISBN 80-85639-40-8.

KADLECOVÁ, Kateřina. Už žádný mrtvý literát. *Reflex: společenský týdeník*. Praha: Ringier ČR, 8. 11. 2010, **21**, 22-27. ISSN 0862-6634.

KLEMPERA, Josef. *Květomluva aneb Řekni to květinou*. 1. vyd. Praha: Horizont, 1996. 173 s. ISBN 80-7012-085-1.

KODRLOVÁ, Ida a ČERMÁK, Ivo. *Sebevražedná triáda: Virginia Woolfová, Sylvia Plathová, Sarah Kaneová*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2009. 266 s. ISBN 978-80-200-1524-2.

LEDERBUCHOVÁ, Ladislava. *Průvodce literárním dílem: výkladový slovník základních pojmů literární teorie*. 1. vyd. Jinočany: H & H, 2002. 355 s. ISBN 80-7319-020-6.

PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele*. 2. vyd. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2006. 248 s. ISBN 80-7290-244-X.

PETRŮ, Eduard. *Úvod do studia literární vědy*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 2000. 187 s. ISBN 80-85839-44-X.

RŮŽIČKOVÁ, Zuzana, ed. *Květomluva*. Vyd. 1. Praha: Lika Klub, 1997. 60 s. ISBN 80-901440-7-1.

SCHOLL, Joachim. *Slavné romány 20. století: 50 nejvýznamnějších moderních románů*. 1. vyd. Praha: Sloart, 2006. 279 s. ISBN 80-7209-718-0.

TITZLOVÁ, Marcela. *Příběhy květin: život, smrt a krása*. Praha: Dauphin, 1999. 96 s. ISBN 80-86019-72-1.

ULMANOVÁ, Hana. Doslov: Kdo se nebojí Virginie Woolfové. In: CUNNINGHAM, Michael. *Hodiny*. Vyd. 1. Praha: Odeon, 2002. 191 s. ISBN 80-207-1112-0.

VŠETIČKA, František. *Stavba prózy*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1992. ISBN 80-7067-203-X.

Internetové zdroje

Biography. *Michael Cunningham* [online]. 2006-2015 [cit. 28. 2. 2015]. Dostupné z: <http://michaelcunninghamwriter.com/biography>.

Books. *Michael Cunningham* [online]. 2006-2015 [cit. 28. 2. 2015]. Dostupné z: <http://michaelcunninghamwriter.com/books>.

COHEN, Patricia. The Nose Was the Final Straw. In: *The New York Times* [online]. 15. 2. 2003 [cit. 23. 2. 2015]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2003/02/15/movies/the-nose-was-the-final-straw.html?scp=4&sq=>.

JINDRA, Miroslav. Překládat Michaela Cunninghama je radostná a obohacující zkušenost. In: *Festival spisovatelů Praha* [online]. 10. 1. 2008 [cit. 23. 2. 2015]. Dostupné z: http://www.pwf.cz/archivy/texty/clanky/prekladat-michaela-cunninghama-je-radostna-a-obohacujici-zkusenost_304.html.

Jindra Miroslav. *Obec překladatelů* [online]. 27. 1. 2015 [cit. 23. 2. 2015]. Dostupné z: http://www.obecprekladatelu.cz/_ftp/DUP/J/JindraMiroslav.htm.

Michael Cunningham představuje v Praze novou knihu. *lidovky.cz* [online]. 4. 11. 2010 [cit. 28. 2. 2015]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/michael-cunningham-predstavuje-v-praze-novou-knihu-fxh-/ln_kultura.asp?c=A101104_203555_ln_kultura_lya.

MUSILOVÁ, Markéta. Cunningham, Michael: Tělo a krev. In: *iLiteratura.cz* [online]. 12. 9. 2014 [cit. 27. 2. 2015]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/33633/cunningham-michael-telo-a-krev>.

The Hours. *miramax* [online]. 2015 [cit. 28. 2. 2015]. Dostupné z: <http://www.miramax.com/movie/the-hours/>.

NAGY, Ladislav. Kdo se nebojí Virginie Woolfové trochu jinak. In: *iLiteratura.cz* [online]. 21. 5. 2005 [cit. 27. 2. 2015]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/9503/cunningham-michael-hodiny-2>

OLEHLA, Richard. Cunningham, Michael: By Nightfall. In: *iLiteratura.cz* [online]. 3. 11. 2010 [cit. 27. 2. 2015]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/27303/cunningham-michael-by-nightfall>.

OLEHLA, Richard. Cunningham, Michael: Specimen Days 2. In: *iLiteratura.cz* [online]. 21. 7. 2005 [cit. 27. 2. 2015]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/17653/cunningham-michael-specimen-days-1>.

Reviews for The Hours. *Michael Cunningham* [online]. 2006-2015 [cit. 28. 2. 2015]. Dostupné z: http://michaelcunninghamwriter.com/books/the_hours.

SOUKUP, Petr. Sněhové království Michaela Cunninghama. In: *literární.cz* [online]. 9. 6. 2014 [cit. 28. 2. 2015]. Dostupné z: http://www.literarni.cz/rubriky/aktualni/clanky/snehove-kralovstvi-michaela-cunninghama_10179.html#.VPGQrfmG8y9.

ULMANOVÁ, Hana. Cunningham, Michael. In: *iLiteratura.cz* [online]. 5. 5. 2005 [cit. 27. 2. 2015]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/9491/cunningham-michael>.

ULMANOVÁ, Hana. Cunningham, Michael: Domov na konci světa. In: *iLiteratura.cz* [online]. 5. 5. 2005 [cit. 27. 2. 2015]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/17339/cunningham-michael-domov-na-konci-sveta>.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Veronika Doležalová
Katedra:	Katedra českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	Mgr. Jaroslav Vala, Ph.D.
Rok obhajoby:	2015

Název práce:	Interpretace díla Michaela Cunninghama Hodiny
Název v angličtině:	The interpretation of the novel The Hours by Michael Cunningham
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá rozбором a interpretací psychologického románu Hodiny amerického spisovatele Michaela Cunninghama. Cílem práce je rozbor vnitřní stavby díla a detailní interpretace románu, nalezení jeho základních motivů a symbolů. Věnujeme se také komparaci románu Hodiny a románu Paní Dallowayová anglické spisovatelky Virginie Woolfové, z něhož Cunningham pro svůj román čerpal. V práci se rovněž zabýváme srovnáním literárního díla a jeho filmové podoby.
Klíčová slova:	Michael Cunningham, Hodiny, postmodernismus, kompozice proudu vědomí, štěstí, život a smrt, sebevražda, homosexuální orientace, Virginia Woolfová, Paní Dallowayová
Anotace v angličtině:	The thesis deals with the interpretation of the psychological novel The Hours by American writer Michael Cunningham. The aim of the thesis is analysis and detailed interpretation of the novel and finding its basic motives and symbols. The thesis is also concerned with the comparison of the novel The Hours and the novel Mrs. Dalloway written by English author Virginia Woolf. The novel The Hours is compared with its film adaptation.
Klíčová slova v angličtině:	Michael Cunningham, The Hours, postmodernism, stream of consciousness, happiness, life and death, suicide, homosexuality, Virginia Woolf, Mrs. Dalloway
Přílohy vázané v práci:	–
Rozsah práce:	60 s
Jazyk práce:	Český jazyk